

ABKS AGITAATORITELE
JA PROPAGANDISTIDELE

Iselatud

PARIISI
KOMMUUNI
70.
AASTAPÄEV

RK „POLIITILINE

KIRJANDUS" 1941

PARIISI KOMMUUNI 70. AASTAPÄEV

Vasutav tolmõtaja N. Timson. Tehniline tolmõtaja K. Vanaveski. Lõdumisele antud 4. märtsil 1941. Trükkimisele antud 8. märtsil 1941. Paberiformaat 56×78. Trükipoognas 28.560 tuhat täheruumi. Trükipoognaid 4. Arvutuspoognaid 2,37. Trükikoja tellimise nr. 852. Tiraaž 10.000. MB — 2469. RK »Poliitiline kirjandus«, Tallinn, 1941. a. Trükikoda »Ühiselu«, Pikk 42.

Семидесятилетие Парижской коммуны (Спутник агитатора № 3 1941 г.).
Возникновение Парижской Коммуны (День Парижской Коммуны — День МОПР).
Краткая историческая справка о возникновении и развитии МОПР.
На эстонском языке.

Pariisi Kommuuni 70. aastapäev

18. märtsil täitub seitsekümmend aastat päevast, mil Pariisi ülestõusnud töölised kukutasid kodanluse võimu ja heiskasid proletaarse revolutsiooni lipu. See oli töötava inimkonna ajaloo esimene kangelaslik katse lõpetada kapitalism ja sisse seada tõeline rahvavalitsus. Pariisi Kommuuni kestus oli ainult 72 päeva ja ta lämmatati prantsuse ning rahvusvahelise reaktsiooni ühendatud jõududega. Kuid mälestus Kommuunist on igaveseks juurdunud kogu maailma rõhutute ning ekspluateeritavate teadvusse ja südamesse. 18. märtsi tähistatakse aasta-aastalt kõigi maade töötajate poolt kui suurt tähtpäeva nende vabadusvõitluses, kui nende rahvusvahelise revolutsioonilise solidaarsuse võitluspäeva.

Pariisi Kommuuni 70-ndat aastapäeva võtab rahvusvaheline proletariaat vastu üha teravneva teise imperialistliku maailmasõja tingimustes. Maailma uute tapatalgute leekides, tulekahjude suitsus, hävingu kaoses paljastub rahvastele pankroteerinud, mädanenud ja hävimisele määratud kapitalismi rõõvellik pale.

Kaotus

2. septembril 1870, kuus nädalat pärast Prantsuse-Preisi sõja algust, purustati Prantsuse armee lahingus Sedani all. Ta langes peagu tervenisti vangi koos keiser Napoleon III-ndaga ja marssal Mac-Mahoniga.

Tolleaegne sõjaminister Lebeuf kiitles Prantsuse-Preisi sõja eelõhtul: „Me oleme valmis, täiesti valmis, meie sõjaväes on kõik korras kuni viimse nõõbini viimse sõduri kamassidel.“ Tegelikult aga oli Prantsuse armee ohjeldamatu kroonuvarguse tagajärjel halvasti relvastatud.

4. septembril 1870 sai Pariisis teatavaks hävitav kaotus Sedani all. Rahvas, kuuldes Napoleon III-nda alistumisest, tõusis üles ja kukutas monarhistliku riigikorra. Kuulutati välja vabariik. Revolutsiooniline purse oli küpsenud juba ammu. Aastate kestel oli kuhjunud rahvas pahameel alatiste sõjaliste seikluste, maksude ja lõivude, õukonnakliki raiskamiste, kõrgete ametnike müüdavuse üle. Rahulolematuus avaldus massdemonstratsioones, streikides, mille mahasurumiseks valitsus kasutas mahalaskmisi.

Kuid keiserliku režiimi kukutamine ei andnud rahvale võimu. Võimu haaras kodanlus, kes kasutas rahvahulkade organiseerimatust. Valitsuse etteotsa pandi kindral Trochu. Valitsuse üheks tähtsamaks kujuks oli Thiers, kellest hiljem sai Kommuuni timukas.

Selle asemel et organiseerida Prantsusmaa kaitset ja võtta esmajoones kasutusele abinõud Pariisi kaitsmiseks, mida juba 18. septembrist alates piirasid Preisi väed, astus uus valitsus vaenlasega salajas-tesse läbirääkimistesse kapituleerumise tingimuste üle. Ta oli valmis kõigeks, et mitte ainult relvastada rahvast, kes oli haaratud patriootilisest vaimustusest ja põles soovist kaitsta kodumaad.

„Pariisi oli võimalik kaitsta ainult selle töölisi relvastades, moodustades neist tõelise sõjajõu, õpetades neile sõjakunsti sõjas endas. Kuid relvastada Pariisi tähendas relvastada revolutsiooni. Pariisi võit Preisi vallutaja üle oleks olnud prantsuse töölise võit prant-

suse kapitalisti ja tema riiklike parasitide üle. Olles sunnitud valima rahvusliku kohustuse ja klassihuvide vahel, ei kõhelnud rahvuskaitses valitsus hetkegi — ta muutus rahvuse reetmise valitsuseks.”¹⁾

Need Marxi sõnad on teataval määral sobitatavad olukorrale, mis tekkis 1940. aasta juunis pärast Pariisi evakueerimist. Paisates maa sõtta, mis oli võõras rahva huvidele, ruttasid Prantsusmaa juhtivad ringkonnad kapituleeruma, niipea kui selgus nende poolt alustatud seikluse haletsusväärne tulemus. Nad püüdsid kiiremini demobiliseerida sõdurid, ära võtta töölistelt ja talupoegadelt relvad, päästa kapitali kõikumalöönud positsioone. Nagu teatas välismaa ajakirjandus, võttis Prantsuse valitsus kapituleerumise otsuse vastu sõjavägede ülemjuhataja kindral Weygand'i pealekäimisel kohe pärast Pariisi langemist. Nagu kirjutasid ajalehed, teatas ta kogunenud ministritele: kas sõja kiire lõpetamine või sotsiaalsete korratuste ähvardus.

Kommuuni väljakuulutamine

Samal ajal, kui kodanlik valitsus rahva selja taga pidas läbirääkimisi sõja lõpetamise tingimuste üle, püüdis sissepiiratud Pariisi töötav elanikkond organiseerida kaitset, kandes mehiselt nälga ja puudust. Pealinna peagu kõigis piirkondades loodi komiteed valitsusorganite tegevuse jälgimiseks. Ringkonnakomiteede saadikuist moodustati pealinna 20 ringkonna keskkomitee. Saabus uus teade: reetur kindral Bazin, järgnedes Napoleon III-nda ja marssal MacMahoni eeskujule, pani maha relvad. Ta loovutas Preisi vägedele Metzi kindluse koos endale alluva

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, II k., lk. 348.

tohtu armeega. See kutsus välja rahva vihapurske. Rahvuskaardi proletaarsed pataljonid vallutasid Pariisi linnaraekoja ja areteerisid seal viibivad ministrid. Kuid ministrid vabastati varsti rahvuskaardi juhtiva koosseisu lodevuse ning kindlusetuse tõttu.

28. jaanuaril 1871 kirjutas valitsus alla vahele kokkuleppele järgmistel tingimustel: Pariisi garnisoni desarmeerimine, pealinna mõnede fortide loovutamine Preisi ülemjuhatusesele ja teiste kindluste desarmeerimine, 200 miljoni frangi maksmine sõjakahjutasuks, sõjategevuse lõpetamine kogu maal, Rahvuskogu kõige kiiremas korras kokkukutsumine lõplike rahutingimuste kinnitamiseks.

13. veebruaril avati Bordeaux's terrori ja võimude surve all valitud Rahvuskogu, mis valdavas enamuses koosnes monarhistidest ja teistest reaktionärest. Rahvuskogu kinnitas rahutingimused — Elsass-Lothringeni loovutamine Preisimaaale ja 5 miljoni frangi sõjakahjutasu maksmine. Ühtlasi võttis Rahvuskogu vastu rea otsuseid, mis olid suunatud töörahva huvide vastu ja varakate klasside kasuks; ta tühistas korteriüüri ja vekslite tasumise pikenduse. Siis järgnesid abinõud rahva lõplikuks desarmeerimiseks. Thiers, kes nimetati valitsuse juhiks, andis käsu vallutada Pariisi Montmartre'i linnajao ja rahvuskaardilt ära võtta suurtükid ning kuulipildujad.

Montmartre'isse saadetud väeosad ja politseiüksused kohtasid seal mees- ja naistöölisi, kes otsustasid rinnaga kaitsta relvi, mis olid ostetud rahva poolt kogutud rahaga. Sõdurid läksid üle rahva poole. Kindralid Lecomte ja Clément Thomas, kes käskisid tulistada rahvahulka, milles ülekaalus olid naised ja lapsed, lasti sõdurite poolt maha. Montmartre'i sündmused olid üldise ülestõusu signaaliks pealinnas.

Thiers põgenes koos kõigi oma ministritega Ver-

sailles'sse, kus istus koos Rahvuskogu. Selle järele algas kodanluse põgenemine pealinnast. Võim läks Pariisis rahvuskardi keskkomiteele, kelle ümber liitusid 215 proletaarset ja väikekodanlikku pataljoni üldarvu 270 seast. Linnaraekojale, valitsushoonetele heisati punane lipp. 8 päeva hiljem, 26. märtsil, toimusid üldise valimisseaduse alusel Kommuuni valimised.

Võitlus ja Kommuuni õppetunnid

Pariisi Kommuuni tähtsaimaks ajalooliseks teeneks oli see, et ta purustas kodanluse endise riigimasina ja lõi uue riigi — proletariaadi diktatuuri. Kõik valitsuseliikmed, kõik ametikandjad olid valitavad ja rahva ees vastutavad. Neid võis igal hetkel asendada teistega.

Kommuun ei suutnud ellu viia mitmeid oma märgitud korraldusi. Kodanlus avas interventide ja kogu rahvusvahelise reaktsiooni toetusel sõjategevuse revolutsioonilise Pariisi vastu. Kuid hoolimata sõjast, piiramisest, näljast, ametnike sabotaažist, suutis Pariisi Kommuun oma olemasolu lühikese kestuse jooksul läbi viia rea tähtsaid otsuseid.

Kommuun likvideeris politsei ja sandarmeeria. Vaimupimeduse ja reaktsiooni kants — kirik, mis oli riigi ülalpidamisel, lahutati riigist. Rahvaharidus muutus laiade rahvahulkade omandiks: pandi kehtima koolisundus. Erilise dekreediga tühistati korteriüüri võlg, mis oli kujunenud sõja alguses, lõpetati pandimajja antud asjade müük oksjonil ja anti tagasi panditud asjad, mille hind ei ületanud 20 franki. Kommuun andis tööliskollektiividele üle põgenenud peremeeste poolt mahajäetud ettevõtted. Tööliste vahenditusse käsutusse anti ka niisugused ettevõtted kui Louvre'i relvatöökojad ja rahvuslik trükikoda.

Keelati tööliste trahvimine ja mahaarvamised töötasust. Kommuun võttis enda peale langenud sõdurite leskede ja laste eest hoolitsemise ning kõige kehvema elanikkonna abistamise. Palju tähelepanu pühendas Kommuun tööpuuduse vastu võitlemisele. Ringkondade raekodades seati sisse tööpakkumiste ja -otsimiste registreerimine; endised tööliste era-vahetalituskontorid suleti. Olles tühistanud endised lepingud rahvuskaardi varustamise kohta, Kommuun asendas need uutega, mis suuremal määral vastasid tööliste huvidele.

Kuid Pariisi Kommuun polnud lõpuni järjekindel oma sammudes. Kommunaarid ilmutasid kindlusetust, sageli aga ka lubamatut suuremeelsust Versailles' korrrevolutsionääride ning nende agentuuri suhtes. Nad ei sõandanud konfiskeerida versailles'laste varandust, pista kätt Prantsuse pangatehute, paljumiljoniliste summade külge. Kommuun laskis mööda võimaluse tsentraliseeritud armee loomiseks pealetungisõja jaoks vaenlase vastu ja piirdus eranditult kaitsetaktikaga.

Nende vigade peapõhjuseks ja Kommuuni peamiseks hädaks oli ühtse proletaarse partei puudumine, mis oleks võinud juhtida revolutsiooni. Kommuuni istungeil peeti lakkamatuid vaidlusi, kui oli vaja teetseta. Käisid vaidlused Kommuuni enamuse, mis koosnes blankistidest, ja vähemuse vahel, mis kuulus prudhonistidele. Nii esimesed kui ka teised olid kaugel Marxi ja Engelsi revolutsioonilisest teooriast. Marx, kes tollal elas Londonis, kutsus kommunaare energilisemale tegutsemisele vaenlase vastu ja välja kihutama enda seast lõbisejad ning kõik kahtlased ollused. Kuid seda ei tehtud.

Revolutsioonilisel Pariisil, kes vaenlaste peelt oli ära lõigatud ülejäänud maast, ei õnnestunud luua

sidet teiste linnadega, kus toimusid ülestõusud, ei õnnestunud sõlmida võitlusliitu talurahvaga ning viimast kaasa tõmmata.

Kommuuni isoleeritus ja tema vead, mis olid tingitud ühtse ja tugeva juhtimise puudumisest, versailles'laste sõjaline paremus ja nende agentuuri õnnestustöö otsustasid Kommuuni saatuse.

Vajalise valvsuse puudumine Kommuunil andis klassivaenlasele võimaluse süstemaatiliselt Pariisi saadetavate agentide abil teostada kahjurlikke ja diversioonseid akte. Valvsuse puudusega on seletatav ka see, et versailles'lastel õnnestus 21. mail Pariisi tungida läbi Saint-Cloud väravate: spioonid teatasid Thiers'ile, et need väravad on jäetud peagu kaitseta.

Pariisi sisse murdnud versailles'lased kohtasid Kommuuni kaitsjate ägedat, kangelaslikku vastupanu. Töölised, võideldes iga barrikaadi, iga jalatäie maa pärast, võitlesid viimse veretilgani kontrrevolutsiooni relvastatud jõudude vastu. Koos prantsuse töölistega sõdisid barrikaadidel vapralt ka Pariisis viibivad välismaa revolutsionäärid, poliitilised emigrandid. Ebavõrdne võitlus kestis 21. kuni 28. maini, kuni langes viimne barrikaad.

Umbes 30 tuhat tapetut ja hukatut, 13 450 sõjakohtu poolt sunnitööle ja asumisele saadetut, kümned tuhanded vangistatuid — niisugused on julma arveteõienduse kokkuvõtted, mida toimetasid metsistunud versailles'lased Pariisi tööliste üle.

Kommuuni idee võitis NSV Liidus

Thiers'i poolehoidjad pühisid võidupidu. Arveteõiendamist kommunaaridega tervitas kogu rahvusvaheline reaktsioon, kes valas kommunaarid üle räpase laimukosega. Kuid päeval, mil Versailles'

kontrevolutsioon teatas avalikult, et „sotsialism on pikaks ajaks lõpetatud“, kirjutas Marx oma prohvetlikus raamatus „Kodusõda Prantsusmaal“.

„Tööliste Pariisi tema Kommuuniga austatakse alati kui uue ühiskonna kuulsat ennustajat. Tema märtrid on igaveseks vajutatud tööliklassi suurde südamesse. Tema timukad on ajalugu juba praegu naelutanud häbiposti, millest neid ei suuda vabastada kõik nende pappide pälved.“¹⁾

Marxi ja Engelsi õpetuse geniaalsed jätkajad Lenin ja Stalin arendasid ja süvendasid nende õpetust proletaarsest revolutsioonist. Nad lõid, kasvasid üles ja arendasid võimsa bolševistliku partei. Bolševistliku partei juhtimisel, eesotsas Lenini ja Staliniga, viidi läbi Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis kinnitas Nõukogude võimu meie maal.

Lenin kirjutas lahutamatu sidemest Kommuuni ja Nõukogude võimu vahel: „Nõukogude võim on proletariaadi diktatuuri teine ülemaailmlis-ajalooline samm või arenguetapp. Esimeseks sammuks oli Pariisi Kommuun.“²⁾

Stalin näitas, et nõukogude riik esutus „selleks otsitavaks ja lõppeks leitud poliitiliseks vormiks, mille raamides võis toimuda proletariaadi majanduslik vabanemine, sotsialismi täieline võit.

Pariisi Kommuun oli selle vormi idu. Nõukogude võim on selle areng ja lõpuleviimine.“³⁾

Oma võitluses proletariaadi diktatuuri kehtimapaneku eest arvestas meie mag töölikklass täiel mää-

1) Karl Marx, „Kodusõda Prantsusmaal“, lk. 77. Gospolitizdat, 1940.

2) Lenin, Teosed, XXIII k., lk. 496.

3) I. Stalin, Leninismi küsimused. II. tr., lk. 35.

ral Pariisi kommunaaride lähiajalisi kuid väärtuslikke kogemusi ja hoidus nende vigade kordamisest. Bolševistliku partei juhtimisel, tihedas liidus töötava talurahvaga, surus ta kindlal käel maha klassivaenlase vastupanu, purustas sisemise kontrevolutsiooni ja välismaiste interventide jõud, likvideeris eksploatatorlikud klassid ja kindlustas tööliste ning talupoegade sotsialistliku riigi.

Aastate jooksul, mis on möödunud 1917. aasta ajaloolistest oktoobrivõitlustest, on Lenin-Stalini partei kindlustanud sotsialismi võidu, NSV Liidu õitsengu ja tema jõu ning võimsuse tugevdamise, tema kaitsevõime. On teostatud kommunismi esimene faas — sotsialistlik ühiskond. Rahvaste juhi Stalini targal juhtimisel on Nõukogude Liit astunud sotsialismi ülesehitamise lõpetamise ja järk-järgulise kommunismile ülemineku vööndisse.

Kogu eesrindliku inimkonna silmis on võimsa Nõukogudemaa autoriteet tõusnud kõrgele. Uhkusega ja lootusega mõtlevad ning kõnelevad Nõukogudemaaast kogu maailma rõhutatud ja eksploateeritud. Ukraina lääneoslastite ja Valge-Vene töörahvas terвитas kirjeldamatu vaimustusega ammuoodatud vabastajaid panide ikkest — meie kangelasliku Punarmee sõdurid. Vabastatud vendade — ukrainlaste ja valgevenelaste — kannul astusid Nõukogude punase lipu alla Bessaraabia töötajad, kes seadusevastaselt ära rebiti meie maa küljest rohkem kui 20 aastat tagasi, ja Põhja-Bukoviina töörahvas. Vabanedes ahnest, plutokraatlikust klikist, astusid üksmeelselt Nõukogude rahvaste vennalikkude perre Leedu, Läti ja Eesti. Kommuun on jäädvalt võitnud 1/3 maailma. Kommuuni lipu all elab, töötab ja ehitab uut elu 193 miljonit inimest.

Kommuuni ideed elavad massides

Nõukogude Liit sisendab oma eduga vahvust ja revolutsioonilist mehisust kapitalistlike maade töölisklassi ridadesse, kes on kodanluse poolt tõugatud uude imperialistlikku maailmasõtta. See sõda toob ääretuid viletsusi mitte ainult sõdivate, vaid ka erapooletute kapitalistlike riikide rahvahulkadele. Sellal, kui kapitalimagnaadid, sõjaväelised varustushankijad, aktsiaseltsid, börsid ja pangad teenivad tohutuid summasid sõjakonjunktuari tõttu, muutub masside elatustase üha madalamaks. Tööliskvartaalides ja vaesestunud külades märatsevad nälg, külm, haigused.

Juhtivad klassid kasutavad sõjaseisukorda reaktiooniliste, terroristlike abinõude läbiviimiseks töörahva vastu. Likvideeritakse kodanlik-demokraatlike vabaduste jääned, kapitali diktatuur omandab paljastatud, jõhkralt avameelse iseloomu.

Prantsusmaa juhtivad klassid, kasutades lüüasaamisest tingitud olukorda, likvideerisid vabariikliku korra „rahvusliku revolutsiooni“ võltsi loosungi all. Monarhistid ja muud äärmised reaktioonäärid tõstsid pead, neid teenivad müüdava kodanluse „sotsialistlikud“ liidrid ja renegaadid. Massilistel vangistustel pole lõppu, peamine löök on sihitud kommunistliku partei, ainsa partei vastu, kes järjekindlalt ja kõrvalekaldumatult võitles imperialistliku sõja vastu. Ametlike, nähtavasti vähendatud andmete järgi, mis avaldati 1941. a. jaanuaris, on prantsuse kommunistliku partei laiali ajamise hetkest politsei toime pannud 6084 vangistamist, kohtu alla andnud 15.534 kommunisti, laiali ajanud 970 organisatsiooni, mida juhtisid kommunistid, sulgenud 384 ajalehte.

Kuid hoolimata sellest jälitamistelainest jätkab

kommunistlik partei visalt oma tööd rängimais pörandaalustes tingimustes. Prantsuse kodanlik aja-
leht „Temps“ kirjutas oma käesoleva aasta 27. ja-
nuari numbris: „Kuigi kommunistlik partei on vormili-
selt laiali aetud, tema varandus konfiskeeritud, tema
väljaanded suletud ja tuhanded tema aktivistid täida-
vad vanglaid ning koonduslaagreid, ei ole kommu-
nistlik partei siiski lagunenu. Ta on säilitanud oma
kaadrid ja peab sidet oma liikmetega. Haruldase nõt-
kusega kohanedes olukorrale on ta leidnud uusi
vorme oma töö edukaks läbiviimiseks elanikkonna
mitmekesisemate kihtide seas. Politsei peab kommu-
nistidele lakkamatult jahti, iga päev paljastatakse ja
hävitatakse uued kommunismi kolded, kuid palju on
veel teha.“

Inglismaal, mida kodanlik ajakirjandus silma-
kirjaliselt nimetab klassikalise demokraatia maaks,
on kehtima pandud erakordsed „riigikaitse“ seadused,
mis tegelikult sisse seavad õigusetuse ja vägivalda
režiimi töötavate masside üle. Sellise seaduse põhjal
on suletud kogu sõja kestuseks inglise töölisklassi
võitlusleht, kommunistliku partei häälekandja „Daily
Worker“. Kuid kõik need korraldused aina suurenda-
vad tööliste pahameelt. Inglismaa rahvahulka
meeleolu väljendas Rahvakonvendi kongress, mille
olid valinud miljonid töötajad. Kongress möödu-
s võitluse tähe all reaktsiooni vastu, töölisklassi elutingi-
muste parandamise eest. Inglise tööliste meeleolust
tunnistavad ka arvukad protestiavaldused „Daily
Worker'i“ sulgemise vastu.

Ei sõjapropaganda ega vägivaldaabinõud pole
võimelised maha suruma töörahva kasvavat paha-
meelt. Revolutsioonilise rünnaku idee ajab massides
üha sügavamaid juuri. Töötajate südames elavad
Pariisi Kommuuni kuulsad traditsioonid.

Proletaarse Internatsionalismi lipu all

Olles ustav Kommuuni traditsioonidele muutis rahvusvaheline proletariaat 18. märtsi — Pariisi Kommuuni päeva — töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päevaks ja kodanliku terrori ohvrite abistamise — MOPR-i päevaks.

MOPR (Meždunarodnaja Organizatsia Pomoštši bortsam revoljutsii — Revolutsiooni võitlejate abistamise rahvusvaheline organisatsioon) töötab kümnetes kapitalistlikes maades hoolimata kõigist tagakiusamistest. MOPR annab toetust kapitalivangidele, kõigile revolutsionääridele, keda kiusatakse ja jälitatakse, ning kasvatab töörahvast proletaarse internatsionalismi vaimus. MOPR-i juhtiv ja võimsaim seksioon on NSV Liidu MOPR.

MOPR-i moraalne ja materiaalne toetus annab kapitalivangidele jõudu võitluseks, usku võidusse. Kangelaslik soome revolutsionäär Toivo Antikainen, kes tänu Punaarmee võitudele on vabanenud Soome piinakambrest ja hiljuti valiti NSVL Ülemnõukogu saadikuks, meenutades seda, kuidas MOPR ta mõne aasta eest päästis surmanuhtlusest, jutustab: „Olen ise tunda saanud töötajate rahvusvahelise solidaarsuse võimast jõudu. Ainult tema päästis mu surmast nagu ta on päästnud sadade ja tuhandete poliitvangide elu.“

NSV Liidu MOPR aitab oma tööga tugevdada Nõukogude rahva rahvusvahelisi sidemeid kapitalistlike maade töötajatega, aitab kaasa kogu eesrindliku inimkonna poolehoiu kasvamisele Nõukogude Liidu vastu ja täidab seega seltsimees Stalini juhiseid: „Tuleb tugevdada ja kindlustada NSVL tööliklassi rahvusvahelisi proletaarseid sidemeid kodanlike maade tööliklassiga; tuleb organiseerida kodanlike

maade tööliklassi poliitilist abi meie maa tööliklassile sõjalise kallaletungi puhul meie maale, samuti kui organiseerida meie maa tööliklassi iga-sugust abi kodanlike maade tööliklassile."

Tugevdada NSV Liidu võimsust

Hiljuti NSV Liidu töötajate tahtel kodanluse vangist vabastatud ungari revolutsionäär Matthias Rakoszi, kes palju aastaid on istunud vanglas, ütleb: „Nõukogude rahvas ja esmajoones Nõukogude noorsugu vaevalt suudavad kujutleda, milliseks ammen-damatuks jõuallikaks piiritagustele kommunistidele on see teadmine, et ühel kuuendikul maakerast ehitatakse kommunismi töörahva masside armastatud juhi suure Stalini juhtimisel. See teadmine on võimas stiimul võitluses vabanemise eest kapitalismi piitsa alt, sotsialismi eest."

Sama kõnelevad sajad ja tuhanded Poola, Bessa-raabia, Leedu, Läti, Eesti, Soome poliitvangid, kes tänu Nõukogude Liidule on saanud vabaduse.

Meie maal on teostatud Pariisi kommunaaride kõige uhkemad ja julgemad unistused. Kuid me ei saa ega tohi rahulduda saavutatuga, puhata loorberitel. Meie kohustus rahvusvahelise proletariaadi ees, Pariisi kommunaaride heleda mälestuse ees, oma suure kodumaa ees on — veelgi tõsta Nõukogude Liidu majanduslikku ja sõjalist võimsust. Väsimatult ja distsiplineeritult töötada, tõsta töö produktiivsust ja töö kvaliteeti — selline on meie maa iga kodaniku raudne käitumisseadus.

Nõukogude Liit ei võta osa sõjast, mis on haaranud kapitalistliku maailma, ja ajab rangelt rahu ning erapooletuse poliitikat. Kuid praegune rahvusvaheline olukord on erakordselt keeruline ja tulvil igasuguseid

võimalusi. Rohkem kui kunagi varem peame praegu meeles pidama seltsimees Stalini tarku sõnu: „Kogu rahvas tuleb hoida mobilisatsioonivalmiduse seisukorras sõjalise kallale tungi hädahoju ees, et mingi „juhuslikkus“ ja meie välisvaenlaste mingid trikid ei saaks tabada meid ootamatult...“

193-miljonilise Nõukogude rahva tee viib kommunismi heledatele kõrgustele ja kui keegi peaks julgema segada seda võidukat edasiliikumist, kohtaks ta vältimatult NSV Liidu relvastatud jõudude halastamatut ning hävitavat vastulööki, kes on varustatud kõige eesrindlikuma tehnikaga ja kes tuginevad kogu rahva piiritule armastusele oma suure sotsialistliku kodumaa vastu.

PARIISI KOMMUUNI TEKKIMISEST

Pariisi Kommuuni tekkimisest

19. juulil 1870. aastal algas sõda Prantsusmaa ja Preisimaa vahel, mis kiirendas Napoleon III-nda põhjani mädanenud keisririigi langemist.

2. septembril võeti Sedani all Preisi vägede poolt vängi 80-tuhandeline Prantsuse armee koos keisri Napoleon III-nda endaga.

Teade sellest häbistavast kaotusest põhjustas revolutsiooni puhkemise Pariisis.

4. septembril sundisid töölismassid, blokis Pariisi kehvikluse ja väikekodanlusega, Napoleoni seadusandliku korpuse saadikuid teatama Napoleon III-nda kukutamisest ja välja kuulutama vabariiki.

Kuid töölisklass ei saanud kasutada selle revolutsiooni tulemusi. Proletariaadi organisatsiooni nõrkus ja laialivalgusus, ühtse proletaarse partei puudumine viisid sellele, et võimu haarasid enda kätte „liberaalsed lurjused”.¹⁾

Uus valitsus, kes silmakirjaliselt võttis endale „rahvuskaitsese valitsuse” kõlava nime, koosnes kodanlike vabariiklaste ja monarhistide, nn. orleanistide²⁾ blo-

¹⁾ V. I. Lenin, XXX k., lk. 108.

²⁾ Orleanistideks nimetati Prantsusmaal Bourbonide dünastia noorema haru pooldajaid, millise suguvõsaharu esinaja Louis-Philippe d'Orleans valitses Prantsusmaal 1830.—1848. a.

kist, kes p randasid kelsiriiigilt „mitte ainult varemete
hunniku, vaid ka hirmu t lisklassi ees.“¹⁾

Kodanlikud vabariiklased ja orleanistid, asudes
võimu juure, deklareerisid oma avaldustes, et nad
kasutavad võimu ainuüksi Prantsuse rahva kaitsmi-
seks preislaste kallaletungi vastu; tegelikult olid aga
valitsuse esimesed sammud suunatud t r r hva massi-
de vastu, tehingule vaenlasega. „Rahvuskaitse valit-
sus“ muutus esimesest päevast alates „rahvuse reet-
mise valitsuseks“.

Uue valitsuse kontrrevolutsiooniline nägu ei selgu-
nud kohe Pariisi revolutsioonilistele massidele, kes
olid vallutatud patriootilisest meeleolust, mis oli seotud
XVIII sajandi lõpu kodanliku revolutsiooni tradit-
sioonidega Prantsusmaal, kui revolutsiooniline Pariis
v itis reaktsiooniliste riikide koalitsiooni, kaasa arva-
tud ka preislased.

Mitte mõistes 1870.—71. a. sõja iseloomu, olid mas-
sid ja nende juhid valmis ühinema „rahvuskaitse va-
litsusega“, et v ita v lsvaenlast, kes juba 17. sep-
tembrist alates piiras Prantsusmaa pealinna — Pariisi.

Marx hoiatas I Internatsionaali Pean ukogu 9. sep-
tembri 1870. aasta manifestis prantsuse t lisi nii pat-
riootilise vingu kui ka enneaegse ülestõusu eest,
 teldes: „Igasugune katse uut valitsust kukutada, kui
vaenlane juba peagu koputab Pariisi väravatele,
oleks meeleheitlikuks hulluseks.“²⁾

Ta soovitas prantsuse t lilistele esmajoones kasu-
tada neid demokraatlikke vabadusi, mis neile andis
4. septembri revolutsioon, tugeva organisatsiooni —
proletaarse partei loomiseks. See oleks neile lisanud
tohutut jõudu võitluses proletariaadi vabastamise eest.

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 346.

²⁾ S a m a s.

„Rahvuskaitsese valitsuse” reeturlik nägu oli esimesest päevast selge nii Marxile kui Engelsile. Varsti selgus see ka Pariisi töörahva massidele.

„Rahvuskaitsese valitsus” pidi esmajoones hoolitsema võitlusjõu loomise eest Pariisi kaitsmiseks, sest Prantsusmaa regulaararmee olid preislased purustanud. Selleks, et kaitsta Pariisi, tuli tugevdada Rahvuskaart, tuli relvastada Pariisi elanikkond.

„Kuid relvastada Pariisi tähendas relvastada revolutsiooni. Pariisi võit Preisi vallutajate üle oleks olnud prantsuse töölise võit prantsuse kapitalisti ja tema riiklike parasiitide üle. Olles sunnitud valima rahvusliku kohustuse ja klassihuvide vahel ei kõhelnud rahvuskaitsese valitsus hetkegi — ta muutus rahvuse reetmise valitsuseks.”¹⁾

Kaitseplaan, mille valitsusele esitas sõjaminister Trochu, kes ühtlasi oli ka Pariisi sõjaliseks kuberneriks, oli suunatud mitte Pariisi kaitsmisele, vaid kiiremale kapituleerumisele vaenlase ees. „Parem olgu preislased Pariisis kui töölised Ræekojas” — üteldi selles. Selle eesmärgiga alustas Trochu juba 1870. a. septembris läbirääkimisi Bismarckiga, Jules Favre aga — välisminister — tunnistas oma kirjas, et nad „kaitsevad end mitte preisi sõdurite, vaid Pariisi tööliste eest”.

Äraandjad loovutasid ühe kindluse teise järele preislastele. Ühtlasi teostasid reeturid-kindralid selleks, et näidata, kui kasutu on edasine vastupanu preislastele, rea provokatsioonilisi rünnakuid, mis juba ette olid määratud ebaõnnestumisele ja mis maksid tuhandete tööliste — rahvuskaartlaste elu.

Töölisklassi ja linna väikekodanluse laiades kihtides, kes kangelaslikult kandsid kõiki piiramise ras-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 348.

kusi, üha kasvav revolutsiooniline meeleolu ja tugevnes vihkamine „rahvuse reetmise valitsuse“ vastu.

Massides omandasid üha suuremat poolehoidu loosungid: „Valitsuse kukutamine“, „Pariisi Kommuuni valimised“.

Kaks korda — 31. oktoobril 1870 ja 22. jaanuaril 1871 — toimus Pariisis ülestõus valitsuse vastu, nõudes võimu üleandmist Kommuunile; kuid mõlemal korral lõppes ülestõus lüüasaamisega vajalise ettevalmistuse ja õige juhtimise puudumise tõttu. Need ülestõusud sundisid valitsust veelgi rohkem kiirustama kapituleerumisega.

„Lõppeks, 28. jaanuaril 1871. a., heitsid kelmid eest maski.“¹⁾ Pariis kapituleerus harukordselt raskete tingimustega.

Marx on korduvalt rõhutanud seda „liigutavat üksmeelt“, mida eilsed vaenlased Thiers ja Bismarck ilmutasid proletaarse revolutsiooni ähvarduse ees.

„Pariisi kapitulatsioon, mis andis Preisi võimu alla mitte ainult Pariisi, vaid kogu Prantsusmaa, lõpetas rea äraandlikke intriige vaenlasega, mis olid alatud usurpaatorite poolt 4. septembril, Trochu' enda sõnade järgi, nende võimuhaaramise päeval. Teisest küljest oli see kapitulatsioon kodusõja alguseks, mida nad pidasid vabariigi ja Pariisi vastu, olles kindlustatud preislaste toetusega.“²⁾

Kuid ei Bismarck ega ka valitsus ei sõandanud sel hetkel desarmeerida Rahvuskaarti, taibates, et niisugune katse põhjustab kohe ülestõusu Pariisis. Reaktsioon püüdis algul ühendada oma jõud ja alles siis õiendada arved revolutsioonilise Pariisiga.

Üheks vaherahu tingimuseks oli Rahvuskogu kok-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 349.

²⁾ Samas, lk. 353, 354.

kukutsumise nõue ainuüksi rahu sõlmimiseks. Valimised pidid olema teostatud 8-päevase tähtaja jooksul. 13. veebruaril avati juba Bordeaux' linnas Rahvuskogu istung. Nädalane tähtaeg valimiste teostamiseks oli lõks reaktsiooni poolt selleks, et kindlustada endale Rahvuskogu vajaline koosseis. Peagu kolmandik maast oli vaenlase käes.

Revolutsiooniline Pariis oli ära lõigatud provintsi-dest ega suutnud loomulikult 8-päevase tähtaja kestel arendada vajalist agitatsiooni oma kandidaatide kasuks. Lisaks tegi Thiers juba enne vaheahu tingimuste teatamist pariislastele ringreisi Prantsusmaal, et kokku leppida maa kõigi reaktsiooniliste ollustega. Thiers kasutas ka ära prantsuse talurahva rahusoovi, kihutades neid üles Pariisi tööliste vastu, keda ta kujutas lõputu sõja pooldajaina.

Niisugustes tingimustes osutus Rahvuskogu enamus monarhistlikuks.

Valitsuse peaks valiti Thiers, tööliklassi vihane vaenlane, „see kääbus-koletis“, kes, Marxi sõnade järgi „rohkem kui poole sajandi kestel võlus prantsuse kodanlust, sest ta kujutas endast tema klassilise rikutuse täiuslikemat ideelist esindajat.“¹⁾

Rahvuskogu kinnitas Bismarcki poolt dikteeritud häbistavaimad rahutingimused (rahu sõlmiti lõplikult 10. mail 1871. aastal), mille järgi Prantsusmaa loovutas võitjale Elsassi ja Lothringeni ning kohustus maksta 5 miljardit sõjakahjutasu.

Nüüd seisis küsimus selles, et veeretada sõja kogu raskus töörahva õlgadele. Seda oli võimalik teha ainult vabariigi kukutamise teel, revolutsioonilise Pariisi purustamise ja desarmeerimise teel, sest Pariis oli kontrrevolutsioonilisele vandeseltsile ainsaks tõsiseks takistuseks. Algab Rahvuskogu eesotsas Thiers'iga

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 351.

provokatsioonide ahel, eesmärgiga Pariisi välja kutsuda ülestõusule ja pärast seda ta hävitada.

Thiers'i valitsus jätab palgast ilma need rahvuskaartlased, kes kümne päeva jooksul ei esita tunnistust selle kohta, et nad ei suuda tööd leida. ¹⁾

Politseiülemaks Pariisis nimetatakse bonapartlik sandarm Valentin, Rahvuskaardi ülemaks aga — kindral-jesuiit d'Äurel de Paladine, keda Lenin võrdleb vene revolutsiooni timukate Vassiljtšikovi ja Trepoviga, kes „sai kuulsaks“ oma käsuga „mitte kahetseda padruneid“.

Kodanlik-mõisnike palat viis vihkamisest revolutsioonilise Pariisi vastu oma istungid üle Versailles'sse. ²⁾

Pariisis kuulutatakse uuesti välja piiramiseseisukord, vabariiklikud ajalehed suletakse, Bismarcki nõusolekul tõmmatakse pealinna poole sõjavägesid. Majaomanike huvides keeldub Rahvuskogu jätkamast korteriüüride maksmise edasilükkamist, mida Pariisis ei makstud piiramisest alates ja sel kombel langes linna töörahvas, kuid samuti ka osa sõja kestel laostunud väikekodanlust täiesti majaomanike meelevalda alla.

Suurkapitali huvides antakse veel teinegi dekreet, mis samuti valusalt riivas väikekodanlust — dekreet kõigi nende vekslite tasumise kohta kahe nädala jooksul, mis olid maksmata kogu sõja jooksul, alates 1870. aasta augustist.

Dekreet anti 11. märtsil, kuid viie päeva jooksul — 13.—17. märtsini — protestiti Pariisis 150.000 vekslit.

Viimased kaks dekreeti äratasid väikekodanluses revolutsioonilise meeleolu ja tõukasid ta tööliklassi poolele.

¹⁾ Selle dekreediga kaotasid pariislased-töölised, kes moodustasid Rahvuskaardi enamiku, oma viimase sissetuleku ja olid määratud näljasurmale.

²⁾ Kuninga endine residents, 18 km Pariisist.

Läheneva reaktsiooni tagasilöömise organiseerimiseks loob Pariisi tööliklass koos väikekodanlusega juba veebruari keskpaiku 1871. aastal võimsa organisatsiooni — Rahvuskaardi pataljonide Föderatsiooni eesotsas Keskkomiteega, mis valiti Rahvuskaardi roodude ja pataljonide saadikuist. Valdav mõju selles organisatsioonis kuulus töölistele.

Rahvuskaardi Keskkomitee, toetudes rahvahulkade poolehoiule, muutus Pariisi relvastatud jõudude tegelikuks peremeheks.

„Kogu aja kestel Rahvuskogu avamisest... kuni 18. märtsini oli Keskkomitee pealinna rahvavalitsuseks, küllalt tugevaks, et säilitada oma kindlat kaitsepositsiooni hoolimata Rahvuskogu provokatsioonilistest väljaastumistest, täidesaatva võimu vägivaldseist abinõudest ja ähvardavast vägedekoondamisest”.¹⁾

Kuid Keskkomitee ikkagi ei taibanud eelseisva suure klassivõitluse vältimatust ja püüdis igati hoiduda kodusõjast.

Vahepeal andis Thiers, kes püüdis teostada Pariisi desarmeerimise plaani, 17./18. märtsi ööl käsu ära võtta töölisagulites suurtükiväe, mida Rahvuskaart pidas endale kuuluvaks.

See Thiers'i käsk tähendas, et valitsus oli juba otsustanud asuda pealinna desarmeerimisele ja võtta endale kodusõja alustamise algatus.

18. märts

18. märtsil kell 3 hommikul sõjaväeosad kindralite Lecomte'i ja Thomas' juhtimisel püüavad teostada Thiers'i käsku ja ära viia suurtükiväge töölisaguleist.

¹⁾ Marxi ja Engelsi arhiiv. Parteikirjastus, 1934. III (VIII) k., lk. 401.

Juhuslik viivitus (transpordi puudumine) viis sellele, et tööliskvartalide ärganud elanikud, mitte ainult mehed, vaid ka naised ja lapsed, ümbritsesid sõdurid ja hakkasid neid üles kutsuma, et nad ei tarvitaks relvi oma vendade vastu. Sõdurid läksid üle rahva poole, suunates oma püssitäägid kindralite vastu, kes nende poolt samas maha lasti. Ülestõus levis üle kogu pealinna. „18. märtsi kuulus proletaarne revolutsioon valitses jagamatult Pariisi“.¹⁾

Thiers, olles veendunud, et tema Pariisi desarmeerimise plaan on läbi kukkunud, põgenes veel sama päeva õhtul koos valitsusega ja talle ustavaks jäänud väeosadega paanilises hirmus Versailles'sse.

Pariis jäi valitsuseta. Rahvuskaardi Keskkomitee võttis võimu enda kätte ja kuulutas end ajutiseks valitsuseks kuni Kommuuni valimiseni.

Selle revolutsiooni iseäraldus seisab selles, et erinevalt kõigist senistest revolutsioonidest oli see proletaarne revolutsioon, milles tööliklass oli revolutsiooni tunnustatud hegemooniks.

„See oli esimene revolutsioon, milles tööliklass avalikult tunnistas ainsaks klassiks, kes on veel võimeline ühiskondlikuks algatuseks; seda tunnistasid isegi Pariisi keskklassi laiad kihid — väikekaupmehed, käsitöölised, kaubitsejad, kõik, välja arvatud rikkad kapitalistid“.²⁾

18. märtsi revolutsioon „tekkis stiihiliselt, seda ei valmistanud keegi ette teadlikult ja kavakindlalt.“³⁾

Rahvuskaardi Keskkomitee, kes ootamatult osutus võimulolevaks, ei kujutlenud üldse endale eesseisvaid ajaloolisi ülesandeid. Oma tegevuse esimestest sam-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 357.

²⁾ S a m a s, lk. 369.

³⁾ V. I. Lenin, Teosed, XV k., lk. 157.

mudest alates tegi ta rea vigu, mis hiljem õsutusid saatuslikeks revolutsiooni käigule.

Rahvuskaardi KK, mis enamuses koosnes tööliste esindajaist, selle asemel et tunda end revolutsioonilise diktatuuri organina ja õtsustavalt välja astuda töörahva hulkade nimel kodanlik-mõisnike kontrrevolutsiooni vastu, nägi endas ajutist valitsust, kelle ülesandeks oli ainult Kommuuni valimiste ettevalmistamine. Keskkomitee lubas Thiers'il koos valitsusvägedega vabalt lahkuda Pariisist, ja kartusest alustada kodusõda, pidas kaitsetaktikat. Thiers lasti minema hetkel, mil jõudude ülekaal oli ilmselt Pariisi poolel.¹⁾

Kuid oleks ebaõiglane ära märkida ainult Keskkomitee vigu. Klassivõitluse loogika ja masside revolutsiooniline algatus tõukasid Keskkomitee sageli õigele teele ja sundisid teda esinema mitte ainult Pariisi, vaid ka kogu Prantsusmaa rahvahulkade esindajana.

Nii teatas Keskkomitee Saksa valitsusele, et ta täidab vaherahu tingimusi, mis oli tähtis Preisimaa erapooletuse säilitamise seisukohalt võitluses Pariisi ja Versailles' vahel. Keskkomitee saatis oma komissare kõigisse valitsusasutustesse, kuulutas amnestia poliitvangidele, lõpetas sõjaseisukorra, kuulutas välja ajakirjanduse vabaduse.

Kommuun oli I Internatsionaali lapsuke. Kuigi Marx 1870. aasta septembris hoiatas prantsuse töölisi enneaegse ülestõusu eest, kui aga ülestõus puhkes, jälgis ta pingelise tähelepanuga kui sangarliku võitluse osaline arenevaid sündmusi ja püüdis kogu liikumist juhtida õigele teele.

Marx jälgib tähelepanelikult Keskkomitee tegevust

¹⁾ Thiers'il oli siis ainult 23.000 demoraliseerunud sõdurit, Keskkomitee käsutuses aga oli 200.000 revolutsiooniliselt hädalestatud rahvuskaartlast.

selle võimuletuleku esimesest päevast alates, ta arutab ülestõusu sõjalis-tehnilisi küsimusi nii, ütleb Lenin, „nagu toimuks sõjategevus Londoni all“. ¹⁾

Marx mõistab hukka Keskkomitee kõhkluse Thiers'i suhtes, selle puhtal kujul kaitsetaktika, mida hoidis KK Versailles' suhtes.

„Oleks kohe pidanud minema Versailles' peale“ ... kirjutab Marx.

„Õige hetk lasti mööda südametunnistuse tõttu. Ei tahetud **alata kodusõda**, nagu poleks koletislik degenerant Thiers seda juba alanud oma katsega desarmeerida Pariisi! ²⁾

Suureks veaks Keskkomitee poolt pidas Marx enneaegselt määratud Kommuuni valimisi. Otsustava võitluse asemel versailles'lastega kaotati palju väärtuslikku aega valimiste organiseerimisele ja läbiviimisele, millele igati vastu töötasid Pariisi jäänud vaenlased, ja sellega anti Thiers'ile võimalus jõudu koguda.

Isegi neis ebasoodsais tingimustes, milles puhkes 18. märtsi revolutsioon, arvas Marx, et „praegune Pariisi ülestõus — kui see surutaksegi maha vana ühiskonna huntide, sigade ja alatute koerte poolt — on meie partei kuulsusrikkaimaks kangelasteoks Pariisi Juuniülestõusust saadik“. ³⁾

Kommuuni väljakuulutamine

26. märtsil toimusid Kommuuni valimised üldise valimisõiguse alusel. Kodanlus polnud jäetud ilma hääleõigusest.

¹⁾ V. I. Lenin, Teosed, X k., lk. 366.

²⁾ K. Marx ja F. Engels, Teosed, ÜK(b)P KK kirjastus, 1935. XXVI k., lk. 106.

³⁾ S a m a s.

Kodanlus, kes püüdis juba esimestel päevadel õhutada Pariisis ülestõusu, mis kihutati laiali Rahvuskaardi poolt, muutis oma võitlusmeetodeid Kommuuniga ja hakkas Thiers'i näpunäidete järgi välja astuma Kommuuni poolt ning võttis isegi osa valimistest.

I Internatsionaali ülemnõukogu hoiatas Keskkomiteed kompromissi eest vaenlastega. Ülemnõukogu kirjutas 21. märtsil: „Ärge usaldage vabariiklasi, ärge milgil juhul laske end meelitada kokkuleppe katsetest ... kasutage neid, kuid ärge usaldage neid.”

„Meie tulevik — kõigi tööliste tulevik — on pandud kaardile ... Kommuuni valimised peavad meile andma enamuse.

Kui tulemused on teissugused, ei tohi KK maha panna oma volitusi.”

Keskkomitee juhid ei täitnud neid Ülemnõukogu juhiseid.

Kommuuni valiti üldse 85 inimest, neist töölisi — 25 inimest (13 Internatsionaali liiget). Ülejäänud olid teenistujad, väikesed ametnikud, vabakutselised, nende seas 17 kodanluse esindajat, kes küll varsti lahkusid Kommuunist ja läksid Thiers'i juure.

Hoolimata sellest, et töölisi oli Kommuunis üldse umbes kolmandik, muutis otsustav osa, mis seal kuulus töölistele või tööliklassi tunnustatud esindajaile, Pariisi Kommuuni proletariaadi diktatuuri organiks.

„... see oli oma olemuselt tööliklassi valitus”, kirjutas Marx, „tootva klassi võitluse tulemus omandava klassi vastu...”¹⁾

28. märtsil kuulutati Kommuun pidulikult välja rae-kojaesisel platsil. See pidustus võeti Pariisi töötavate masside poolt vastu tohutu vaimustusega.

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 368.

„Kõik oli suurepärase selles Kommuuni proloogis, mille apoteosiks peab olema surm“, kirjutas Kommuuni tegevusest osavõtnud Louise Michel.

Proletariaadi ebaküpsus, mis oli tingitud väiketööstuse ülekaalukusest Pariisis, pidi kajastuma Kommuuni mitte ainult sotsiaalses, vaid ka poliitilises koosseisus. Algusest peale ilmes Kommuunis kaks grupeeringut, kes lõplikult kujunesid juba aprillis niinimetatud „enamuseks“ ja „vähemuseks“.

„Enamuse“ moodustasid blankistid¹⁾ ja jaokobiinlased.²⁾ Blankistide grupp, arvuliselt tähtsusetu, etendas Kommuunis väga suurt osa.

Kommuuni „vähemuse“ moodustasid väikekodanliku sotsialisti Prudhoni pooldajad. Prudhonistid eitavad poliitilist võitlust, püüdsid rahulikult teel, vastastikusele abistamisele rajatud kooperatsiooni teel päästa laostuvat väikekodanlust suurkapitali pealetungi eest. „Vähemuse“ seas eraldus niinimetatud „pahempoolsete prudhonistide“ grupp, kes olid suuresti kõrvale kaldunud oma õpetaja positsioonelt revolutsioonilise sotsialismi poole.

Kommuuni poliitiliste grupeeringute kirevus, mis oli Pariisi proletariaadi ebaküpsuse järelmaks, tõelise revolutsioonilise partei puudumine, kes oleks olnud võimeline teadlikult enda järel viima masse, pidid tooma Kommuuni rea suurte vigadeni, mis otsustasid tema hävingu.

¹⁾ Revolutsioonäär Blanqui' pooldajad, kes umbes 40 aastat oma elust veetsid vanglas. Blankistid ei püüdnud luua sidemeid massidega, luua poliitilist massiparteid. Nad kavatsesid poliitilist korda kukutada mitte revolutsiooni, vaid vandeseltsi kaudu.

²⁾ Väikekodanlikud demokraadid, kes püüdsid mehhaaniliselt üle kanda XVIII sajandi lõpu kodanliku revolutsiooni kogemust 1871. a. proletarisele revolutsioonile.

„Kuid hoopis hämmastavam on see,“ ütleb Engels, „kui sageli Kommuun teotses täiesti õigesti, hoolimata sellest, et ta koosnes blankistidest ja prudhonistidest.“¹⁾

Elu lükkas ümber prudhonistide ja blankistide raamatulised doktriinid. Võimule pääsedes olid nad sunnitud paljudel juhtumel loobuma neist doktriinidest ja sammuma õiget teed, mida neile näitas proletaarlaste masside klassivaist.

Kommuuni rahvusvahelisuse näitajaks on välismaiste revolutsionääride suur arv, kes võtsid osa Kommuunist ja võitlesid Pariisi barrikaadidel. Me näeme siin I Internatsionaali liiget — ungarlast Franckelit, Kommuuni sõjaväelisi juhte — Vrublevskit ja Dombrovskit, Poola 1863. aasta ülestõusust osavõtjat, kes hukkus Pariisi barrikaadidel, rea vene emigrante — Jelizaveta Dmitrijevat ja teisi.

„Kommuun oli prantsuse ühiskonna kõigi tervete olluste tõeliseks esindajaks; seepärast oli ta tõeliseks rahvuslikuks valitsuseks. Kuid olles tööliste valitsus, töö vabastamise julge võitleja, oli ta ühtlasi rahvusvaheline selle sõna täies mõttes. Preisi armee ees, mis ühendas Saksamaaga kaks Prantsuse provintsi, ühendas Kommuun Prantsusmaaga kogu maailma tööliised.“²⁾

Kommuuni tegevus

Kommuunil tuli teotseda erakordselt raskeis tingimustes üheainsa linna väikesel maa-alal, mis oli vaenlaste ringiga (versailles'laste ja preislaste) ära lõigatud muust Prantsusmaast, juba 20. aprillil alanud sõjategevuse tingimustes (19. aprillist alates oli Pariis kat-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938. II k., lk. 333.

²⁾ Samas, lk. 371.

kestamatu suurtükitle all), kõrgemate ja keskmiste ametnike ning intelligentsi suurema osa sabotaaži ja kahjurluse tingimustes. Thiers tegi kõik temast ole-
neva, et desorganiseerida valitsuse kogu mehhanismi.

Kommuuni liige Arthur Arnauld jutustab: „Ei riigi-
kogusse, ministeeriumidesse ega linnavalitsustesse ei
jäänud ainustki ametnikku. Et teada saada, kus asu-
vad kantseleid, et leida näit. abielude, sündide, sur-
made ülesmärkimise raamatuid, — selleks tuli pöör-
duda uksehoidja poole, kui ta oli alles jäänud, või rai-
sata terveid päevi kõige lihtsamate asjade otsimiseks,
mis olid meelega ära peidetud, sageli ka ära viidud.
Kui ma koos Pascal Grousset'ga astusin välisministeeriumisse, olid öövaht ja pörandapoonija meie ainsad
saatjad, ja kuna neil polnud võimalik meile anda
muid selgitusi, siis tutvustasid nad meid vähemalt
ruumide paigutusega.

Seepärast tuli kõik luua algusest lõpuni uuesti, kõik
uuesti organiseerida, alates surnute ja sündinute ni-
mestikest ja lõpetades tänavate pühkimise ning val-
gustamisega.“

Kommuun paigutas kõikjale oma inimesi, ausaid
revolutsionääre, kes olid ustavad tööliste revolutsioo-
nile ja kes edukalt täitsid oma kohustusi.

Kuid kaadritest ei piisanud. Proletariaat oli veel
liig vähe organiseeritud selleks, et kohe edestada
enda seast vajalisel arvul juhte. Kommuun võis neid
kaadreid kasvatada, kuid selleks ei jatkunud tal aega.
Ta kestus oli ainult 72 päeva. Kuid see vähene, mis
Kommuunil õnnestus teha, näitab, kelle huvides uus
valitsus teotses.

Kommuun oli ajaloos esimene töölisklassi valitsus
ega võinud sellisena leppida kodanliku riigi olemas-
olevate vormidega. Ta pidi purustama, lõhkuma vana
kodanliku riigiaparaadi ja looma uue riigitüübi.

Vana riigiparadi lõhkumisega alustas Kommuun oma olemasolu esimestest päevadest. Nii kaotab Kommuun juba 29. märtsil, teisel päeval pärast enda väljakuulutamist, regulaararmee ja asendab selle relvastatud rahvaga. Ainsaks relvastatud jõuks, mida tohtis tuua Pariisi või seal organiseerida, kuulutati Rahvuskaart, s. t. rahvamiilits valitava juhtkonna koosseisuga. Selle järele võttis Kommuun poliitilised funktsioonid ja muutis ta Kommuuni ees vastutavaks ning igal ajal muudetavaks organiks. Selle järele asus Kommuun vaimse surve abinõude, pappide jõu purustamisele, lahutades kiriku riigist ja võõrandades kirikule kuuluvad varandused.

2. aprilli dekreediga andis Kommuun hävitava löögi bürokraatialle, viies ametnike kõrgeima palga kvalifitseeritud töölise töötasu tasemele.

Kõik ühiskondlikud ametialad kuulutatatakse valitavaks ja asendatavaks rahva esimesel nõudel.

Kommuun hakkas hoopis uut laadi looma rahvahariduse süsteemi. Ta vabastas hariduse kiriku vahelesegamisest, kihutades koolidest välja papid ja mungad, ühtlasi tehes kooliõppuse tasuta.

Kommuun purustas igasuguse kodanliku riigi põhimõtte — võimujagamise seaduseandlikuks ja täidesaatvaks. Ta andis välja dekreete ja viis need ka ise ellu. Kommuuni poolt kehtima pandud demokraatia erines tavalisest kodanlikust demokraatiast nagu taevas erineb maast.

Rööbiti poliitiliste korraldustega võttis Kommuun vastu ka rea majandusliku iseloomuga otsuseid. Kommuuni sotsiaal-majanduslike dekreete ei saa täiesti nimetada sotsialistlikeks, kuid need sisaldavad sotsialistlike tendentse. „Üksikud abinõud, mis tema poolt on tarvitusele võetud“, kirjutas Marx, „võisid

anda ainult suuna, mida mööda areneb rahva valitsemine rahva enda kaudu." ¹⁾)

Suurt osa nende dekreetide iseloomu määramisel etendasid töölismassid, kes klubide ja ajalehtede kaudu esitasid juhtidele rea konkreetseid nõudmisi, mis ka ellu viidi.

Nii anti 20. aprillil pagaritööliste nõudmisel dekreet öötöö kaotamise kohta pagaritööstustes. See dekreet äratas tugeva vastupanu pagaritööstuste omanike poolt ja selle elluviimiseks tuli ähvardada jahu ning öösel küpsetatud leiva rekvireerimisega.

Kommuun keelas trahvid ja kõik muud mahaarvamised töölise töötasust ja pani ette tagasi maksta kõik pärast 18. märtsi kinni peetud summad. Kommuun keelas müüa pandimajja panditud asju ja lubas omanikele tasuta tagasi anda enne 25. aprilli panditud esimese järgu tarbeaineid, kui nende väärtus ei ületanud 20 franki. Anti välja dekreedid Versailles'sse põgenenud kodanluse korterite rekvireerimise ja tööliste asumise kohta neisse korteritesse pommitamise läbi purustatud Pariisi agulitest, korteriüüride tasumise ja vekslite maksmise edasilükkamise kohta. Viimased kaks dekreeti kajastasid mitte ainult tööliste, vaid ka väikekodanluse nõudmisi.

Harukordselt suure põhimõttelise tähtsuse eksproprieerijate eksproprieerimise sammuna evis 16. aprilli dekreet peremeeste poolt mahajäetud töökodade ülevõtmise kohta kooperatiivseile töölisühingutele. ²⁾)

Suure põhimõttelise tähtsuse evis dekreet tööliskontrolli sisseseadmise kohta raudteede üle, mis kuu-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 371.

²⁾ Prudhonistide mõju avaldus selles, et kavatseti peremeestele tasuda rekvireeritud ettevõtete eest, kui peremehed peaksid tagasi ilmuma.

lusid eraseltsidele, Louvre'i relvakodade ja mõnede teiste ettevõtete üle. Lõppeks tõsteti üles küsimus 8-tunnise tööpäeva sisseseadmisest, mida, tõsi küll, ei teostatud. Kõik Kommuuni korraldused „kõnelesid külaltki selgesti sellest, et Kommuun moodustab surmahoju vanale maailmale, mis on rajatud orjastamisele ja eksploatatsioonile. Seepärast ei saanud kodanlik ühiskond rahulikult magada, niikaua kui Pariisi linna raekojal lehvis proletariaadi punane lipp.“¹⁾

Kommuun ja talurahvas

Küsimus väikekodanluse nii linna kui küla — töötavatest massidest, küsimus nende masside võitmisest proletariaadi poole on proletaarse revolutsiooni tähtsaim küsimus. Keda võitluses võimu pärast toetab linna ja maa töörahas, kas kodanlust või proletariaati, kelle reserviks ta saab, sellest oleneb revolutsiooni saatus ja proletariaadi diktatuuri vastupidavus. 48. ja 71. aastate revolutsioonid Prantsusmaal hukkusid peamiselt selle tõttu, et talurahva reservid kuulusid kodanluse poolele.“²⁾

Töölisklassi revolutsiooniline vaist dikteeris talle õige käitumisjoone talurahva küsimuses. Olles ära lõigatud provintsidest vaenlase vägede rõngaga, püüdis revolutsiooniline Pariis enda poole tõmmata ka talurahvast, näidata talle õiget võitluseteed.

Ühes oma 28. aprilli üleskutses, mille kirjutas naisajakirjanik Andrée Léon, pöördus Kommuun talupoegade poole: „Pariis... tahab, pea seda hästi meeles, maatööline, õnnetu päevatööline, väikemaomanik, keda röövib liigkasuvõtja, mõisnik, maarentija — kõik teie, kes te külvate, lõikate, töötate oma pale-

¹⁾ V. I. Lenin, Teosed, XV k., lk. 159.

²⁾ J. Stalin, Leninismi küsimused, 1935, 10. trükk, lk. 78.

higis ainult selleks, et lõppeks teie töövilja parim osa läheks mõnele logelejale. Pariis tahab maad — talupoegadele, töövahendeid — töölistele, tööd — kõigile.”

Nii tegi Kommuun katseid sõlmida liitu talurahvaga ja reas maakondades olid need ideed populaarsed talurahva kehvikluse seas; kuid üldiselt, rea sisemise ja välise iseloomuga põhjuste tõttu, ei õnnestunud Kommuunil sõlmida liitu külaga. Thiers'i poolt oli püstitatud vale ja laimu müür Pariisi ja küla vahele. „Mõisnikud said suurepäraselt aru (ja seda kartsid nad kõige rohkem), et kui kommuunlik Pariis vabalt astub ühendusse provintsidega, puhkeb paari-kolme kuu pärast üldine talupoegade ülestõus.”¹⁾

Teisest küljest andis ennast tunda ajapuudus, tolleaegse prantsuse proletariaadi ideeline ja organisatsiooniline nõrkus, kes ei osanud läbi murda blokaadirõngast ja arendada külas vajalist agitatsiooni.

Mis puutub linna väikekodanlusse, kes 18. märtsil soetas revolutsiooni ja kelle huvides anti rida dekreete, siis ka tema lahkus varsti Kommuunist, heitudes liikumise proletaristisest iseloomust.

„... Ainult prantsuse proletaristid toetasid hirmuta ja väsimatult oma valitsust, ainult nemad võitlesid ja surid selle eest, s. t. tööliklassi vabastamise, parema tuleviku eest kõigile töötajatele.”²⁾

Kommuuni lüüasaamise põhjused

Lenin ja Stalin õpetavad, et „... partei juhtimine on proletariaadi diktatuuris kõige tähtsam, kui silmas pidada vähegi vastupidavat ja täielist diktatuuri, mitte aga sellist, nagu oli näiteks Pariisi Kommuun, kes esin-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 371.

²⁾ V. I. Lenin, Teosed, XV k., lk. 158.

das mitte vastupidavat ja mitte täielist diktatuuri... proletariaadi diktatuur ja partei juhtimine on, nii ütelda, ühel tööjoonel, teotsevad ühes suunas".¹⁾

Prantsuse proletariaadi tõeliselt revolutsioonilise partei puudumine, „töölisklassi kauakestva väljaõppe puudumine, kes massina üldse küllalt selgesti ei kujutlenud endale oma ülesandeid ja nende teostamise vahendeid“²⁾ viis Kommuuni rea parandamatutele vigadele.

Selliste vigade hulka tuleb esmajoones arvata Kommuuni finantspoliitika, mis oli parempoolsete prudhonestide kättes. Need inimesed, unistades „kõrgema õigluse“ sisseseadmisest maa peal, jätsid vaenlaste kätte maa kogu majandusliku elu tähtsaima närvi — panga.

Põgenenud valitsus ei saanud Pariisist evakueerida Pariisi panka. See osutus liialt keeruliseks. Panga käsutuses oli 3 miljardi frangi ulatuses väärtusi, sellest 1 miljard sularahas.

Selle asemel et muuta pank võitlusrelvaks Versailles' vastu ja kasutada seal leiduvad summad revolutsiooni vajadusteks, rahuldus Kommuun panga nõusolekuga toetada aineliselt uut valitsust.

Oma olemasolu kahe kuu kestel sai Kommuun pangalt üldse 16 miljonit 690 tuhat franki, kuna Thiers sama aja kestel sai 257 miljonit 630 tuhat franki, s. o. 15 korda rohkem.

„See oli... suurim poliitiline viga,“ kirjutas Engels. „Pank Kommuuni kättes — sel oli suurem tähtsus kui 10 tuhandel pantvangil. See oleks sundinud kogu prantsuse kodanlust survet avaldama Versailles' valitsusele, et sõlmitaks rahu Kommuuniga“.³⁾

¹⁾ J. Stalin, Leninismi küsimused, 10. tr., lk. 123.

²⁾ V. I. Lenin, Teosed, XV k., lk. 159.

³⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 333.

Ekslik poliitika panga suhtes algul Rahvuskaardi Keskkomitee, siis Kommuuni poolt viis sellele, et Thiers omandas ka rahandusliku baasi oma „ristikäigu“ organiseerimiseks proletariaadi vastu.

Samuti oli Kommuuni suureks, parandamatuks veaks kaunihingelisus, vajaduse mittemõistmine revolutsioonilist vägivalda tarvitada revolutsiooni vaenlaste suhtes ja seda viga kasutasid Thiers'i agendid suurepäraselt.

Pärast seda, kui kaks katset Pariisis uue valitsuse vastu avalikult ülestõusu õhutada ebaõnnestusid, läksid vaenlased üle teistele meetoditele — sabotaaži, kahjurluse organiseerimisele, spionaažile ja diversioonile. Selleks ei hoolinud Thiers rahast. Pariis kihas Versailles' spioonidest, kes tungisid Kommuuni kõigisse lülidesse, kuni staabini, püüdsid ära osta Kommuuni juhte, desorganiseerida tööd, teatasid vaenlastele sõjasaladused.

Vaenlased, kasutades valitsuse muretust, korraldasid Pariisis endas vandeseltse Kommuuni vastu. Rida ajalehti, mis kuulusid kodanlusele, ilmusid Pariisis avalikult ja pidasid sõda uue valitsuse vastu, kutsusid üles Kommuuni purustama, saatsid vaenlasele teateid Rahvuskaardi väeosade liikumisest lühidalt, kuigi tegelikult ilmusid Pariisis, teenisid Versailles'd.

Hoolimata masside poolt esitatud nõudmistest ei pidanud Kommuun mingit süstemaatilist, otsustavat võitlust kontrrevolutsiooniga. Eriti vaidles „vähemus“ (prudhonistid) igasuguse vägivalda vastu. Tõsi küll, lõppeks suleti rahvahulkade pealekäimisel vaenulised ajalehed ja anti dekreet pantvangide kohta, mille järgi igasuguse „sõjavangi või mõne teise Pariisi Kommuuni seadusliku valitsuse poolehoidja hukkamise järelduseks on kohe liisuga valitud pantvangide kol-

mekordse arvu hukkamine". Selle dekree di alusel vangistati 260 pantvangi. Kuid see dekreet jäi siiski ellu viimata.

See dekreet ei hirmutanud põrmugi Kommuuni vaenlasi, sest nad veendusid varsti, et dekreet oli vaid tühine ähvardus. Vaenlased jätkasid vangistatud kommunaaride halastamatut mahalaskmist.

„Kaunihingelikus“ vaenlaste suhtes oli Kommuuni suur viga, see viga maksis paljude tuhandete tööliste elu.

„Ei, seltsimehed“, ütleb seltsimees Stalin, „meie ei taha korrata Pariisi kommunaaride vigu. Pariisi kommunaarid olid liiga pehmed versailles'laste suhtes, mille eest neid täie õigusega sõimas ... Marx. Oma pehmuse eest aga maksid nad sellega, et Thiers'i Pariisi tulles kümned tuhanded töölised versailles'laste poolt maha lasti.“¹⁾

Samuti ei osanud Kommuun enda poole tõmmata talurahvareserve, kes sel korral hoidsid kodanluse poole. Revolutsiooniline Pariis oli täiesti ära lõigatud provintsidest. Katseid Pariisi toetada, haarata oma kätte võimu ja välja kuulutada Kommuuni, tegid, tõi küll, rea Prantsusmaa suurte linnade töölised (Marseille, Lyon, Sainte-Etienne jt.), kuid need katsed lõppesid ebaõnnestumisega ühtse revolutsioonilise juhtimise puudumise tõttu.

Neist tingimustest olenes revolutsiooni saatus suuresti Kommuuni sõjaväelisest organisatsioonist. Oskamatus organiseerida Pariisi kaitset sai saatuslikuks kogu liikumisele. Oskamatus organiseerida ja ära kasutada Rahvuskaardi suurepärasest võitluskoosseisu viis tema arvulisele vähenemisele ja distsipliini lange-misele. Sõjategevuse alguse momendiks koosnesid

¹⁾ J. Stalin, Leninismi küsimused, 1932, lk. 313.

Kommuuni relvastatud jõud ainult 25—30 tuhandest inimesest.

Puudus ühtne, täpselt välja töötatud Pariisi kaitseplaan, oli puudus juhtivast koosseisust, eriti kõrgemast. Suureks paheks oli Kommuuni ja Rahvuskaardi Keskkomitee kaksikvõim, sest viimane segas end Kommuuni sõjaväeameti kõigisse korraldustesse.

Rahvuskaardi üksikud osad võitlesid kangelaslikult vaenlasega, kuid see ei suutnud katta Kommuuni kogu sõjaväelise organisatsiooni nõrkust.

Samal ajal Thiers, kindlustades oma positsiooni Versailles's, astus tihedasse kontakti Bismarckiga, kes vabastas vangist „korra jaluleseadmiseks“ 100 000 prantsuse sõdurit ja lubas Thiers'il Prantsuse armee koosseisu tõsta 130 000 inimesele. Aprilli alguseks arvas Thiers, et tema käsutuses on „üks suurepärasemaid armeesid, mida kunagi on evinud Prantsusmaa“.

2. aprillil alustasid versailles'lased sõjategevust Kommuuni vastu.

Selle ägedaima, pingelisima võitluse hetkel versailles'laste ja Kommuuni vahel osutus eriti hädaohtlikuks proletariaadi ühtse monoliitse partei puudumine.

Mida tugevamaks muutus hädaoht, seda tugevamini ilmnesisid taktikalised lahkkelid „enamuse ja vähemuse“ vahel, kes otsustavalt üles astus igasuguse „diktatuuri vastu demokraatia heaks“, igasuguse surve vastu vaenlaste suhtes, ajalehtede sulgemise vastu, ühiskonna Päästekomitee loomise vastu 1793. aasta revolutsiooni eeskujul, nagu seda soovis „enamus“. ¹⁾

16. mail, otsustavate lahingute eelõhtul, läks „vähemus“ avalikult Kommuuni lõhestamisele: tema 22 liiget avaldas ajalehtedes protesti „enamuse“ tegevuse vastu ja teatas oma väljaastumisest Kommuunist.

¹⁾ Ühiskondlik Päästekomitee valiti 1. mail.

Masside survele, kes otsustavalt hukka mõistsid selle desorganiseeriva sammu, pöördus „vähemus“ tagasi Kommuuni, kuid fraktsioonide võitlus nõrgendas Kommuuni ja kergendas vaenlaste võitu revolutsiooni üle.

„Mainädal“.

21. mail avasid äraandjad vaenlasele ühe Pariisi väravaist ja Thiers'i väed tungisid linna. Terve nädala — 21. kuni 28. maini — kestis võitlus pealinna tänavail. Samal õhtul toimus Kommuuni viimne istung. Kommuuni liikmed läksid laiali üksikutesse rajoonidesse, et võtta seal osa lahinguist. Samuti lagunes ka ühiskondlik Päästekomitee. Ainus juhtiv keskus Pariisis lakkas olemast. Kuid vaimustusest haaratud pealinna proletarilased — mehed, naised, lapsed — tõttasid kaitsma oma valitsust ja näitasid üles kangelaslikkuse ning eneseohverdavuse imetegusid, kaitses viimse võimaluseni iga tänavat, iga maja, iga barrikaadi.

23. mail oli pool Pariisi vaenlase kätes.

24. mai õhtuks koondus võitlus juba Pariisi töölisaguleisse.

Kahekümne kuuendal mail langes kuulus Saint-Antoine'i eeslinn.

Vaenlaste rõngas tõmbus üha rohkem kokku Pariisi kangelaslike kaitsjate ümber.

27. mail jätkasid versailles'lased pealetungimist. Kommunaaridel lõppesid padrunid ja mürsud. Kella 4 alates keskendusid võitlused Père-Lachaise'i surnuaiale. See oli ülestõusnute viimane kants, seal võitlesid veel umbes 200 kommunaari. Thiers'i väed pidid rängalt võitlema iga luukambri, iga mälestussamba, iga haua pärast. Seal lasti maha Kommuuni viimsed kaitsjad kuulsa „Föderaatide seinä“ juures.

28. mail langes viimne barrikaad, mida 15 minutit kaitses üksainus inimene.

Algas valge terrori metsik võidutsemine.

Juba 23. mail kõneles Marx Peanõukogu istungil sellest, et „Pariisi Kommuun kaotab tänu preislaste abile, kes teotsevad Thiers'i sandarmitega. Kommuuni purustamise plaani töötasid välja Bismarck, Thiers ja Favre ühiselt... Vana kordub: kõrgemad klassid ühinevad alati töölishulkade mahasurumiseks”.

Ja tõepoolest, Bismarck ning Saksa väejuhatus osutasid Versailles' valitsusele igakülgset abi. Bismarck tegi otseselt interventsiooni ettepaneku, mida meelsasti olid valmis toetama nii Vene tsaar, paavst kui ka teiste Euroopa riikide valitsused. Selleks, et purustada proletaarset revolutsiooni, oli mitmesuguste maade kodanlus valmis ajutiselt unustama oma lahkemad ja ühendama oma jõud klassivaenlase purustamiseks.

Bismarck kergendas oma abiga tunduvalt Thiers'ile armee loomist proletaarse revolutsiooni mahasurumiseks. Juba 22. mail, pärast Thiers'i saabumist Pariisi, lubas Bismarck talle hoolimata oma „erapooletusest” Pariisi suhtes vedada vägesid Põhjaraudtee kaudu üle rindejoone, mis oli sakslaste käes. Sellega kergendas ta versailles'laste võitu kommunaaride üle.

Ühtlasi lasksid saksa väed armutult maha kommunaare, kes püüdsid läbi tungida nende rindejoonest, või andsid nad välja versailles'lastele. Seega oli kommunaaridel igasugune taganemisetee ära lõigatud.

„Valitseva klassi vandeselts revolutsiooni mahasurumiseks kodusõja abil välismaise vallutaja kaitse all, vandeselts, mida me jälgisime 4. septembrist alates kuni Mac-Mahoni pretoriaanlaste sissemarsimiseni

Saint-Cloud väravaist, see vandeselts lõppes veriste tapatalgutega Pariisis".¹⁾

Veristest tapatalgutest, mille versailles'ased korraldasid Pariisis pärast Kommuuni langemist, jutustab eredates värvides Kommuuni liige — Arthur Arnauld.

„Mütsid maha“ — ma kõnelen Kommuuni märtritest.

Kui palju neid oli — keegi ei suuda neid üles lugeda. Küsitlege selle üle Pariisi tänavaid. Labeau kasarmute mitraiööse, Luxembourggi aeda, Chamonix' kõrgendikke, Châtelet'd, Père-Lachaise'i haudade veriseid mälestustahvleid, rohelisti skvääre, mis olid muudetud surnuaedadeks, kus äsja raputatud värskel mulla alt kostis öösiti surmaeelne oigamine.

Veri voolas ojadena. Seine'i veed värvusid punaseks. Tapetute laibad lebasid mitmekordsete kihtidena tänavail paljude tuhandete ruutmeetrite ulatuses. Versailles' suurtükkide rattad olid rummudeni kaetud kleepunud vere ja inimaju tükkidega nagu poriga. Viisteist päeva mõrvati ilma kohtuta. Pariis oli muutunud tohutuks tapamajaks...

Kapitalistid ei säästnud midagi selle orgia heaks. Pidu tõusis taevani. Lasti maha naised, noori ja vanu, emasid lastega, emasid ilma lasteta ja, mis oli veelgi meeldivaim, lasti maha relvatuid vanakesi, haigeid, surijaid.

Haiglais torgati amputeeritud tääkidele ja visati välja akendest vereojadesse nagu kutsikaid, kes niuksuvad ja uluvad".

Vangistati ja lasti maha igaüks, kes vähegi näis kahtlasena hullunud reaktsioonile eesotsas kindrali-timuka Gallifet, töölissärgi pärast, püssirohust määrdu-nud käte pärast, läbiotsimisel leitud rahvuskaartlase mütsi pärast. Lasti maha korraga 20—50—100 inimest,

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 382.

otse mitraiöösidest, ilma igasuguse kohtuta või pärast kolmeminutilist ülekuulamist. Mahalaskmine ei toimunud lihtsalt, vaid keskaegse julmusega, mille on trumpanud üle ainult kaasaegsed fašistid.

Selle metsiku arveteõiendamise tulemuseks oli 30 000 tapetut tänavail, 3500 surijat haavadesse või haigustesse, 36 000 areteeritud.

„Õiglus, kord, humaansus, tsivilisatsioon võitsid“, — teatas timukas Thiers juba 22. mail Rahvuskogule.

„Jah, see oli võit“, kirjutab Marx. „Kodanliku korra tsivilisatsioon ja õiglus esinevad oma tõelises, täis koledusi valguses, kui selle korra orjad tõusevad üles isandate vastu. Siis esinevad see tsivilisatsioon ja see õiglus ei-millegagi varjatud barbaarsusena ja seadusetu kättemaksuna... Tõepoolest suurepärane on see tsivilisatsioon, mis seisis raske ülesande ees, kuhu panna inimlaipade kuhjad, kelle ta tappis juba pärast võitluse lõppemist.“¹⁾

Juuni keskel lõppesid mahalaskmised ilma kohtuta, sest polnud enam võimalusi laipu korralikult matta, ja need ähvardasid epideemiate levitamise. Mahalaskmised ilma kohtuta asendusid mahalaskmistega kohtuga. 36300 inimest anti sõjakohtu alla Kommunist osavõtmise pärast. Arveteõiendamine kestis 1876. aastani.

Kommunaarid käitusid võiduka kodanluse klassikohtu ees väarikate revolutsionääradena, tohutu mehisuse ja surmapõlgusega. Nad näitasid, et töölisklassi üksikud esindajad võivad olla hukka mõistetud, mahalastud, kuid idee, mille eest sõdib töölisklass, on võitmatu.

„Kommuun, mis peeti surnuks“, kirjutab Engels Pariisi Kommuuni 21-seks aastapäevaks, „Internatsio-

¹⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 378, 379.

naal, mis peeti igaveseks hävitatuks — need on meie seas, elavad ja on kakskümmend korda tugevamad kui 1871. aastal. Sadade asemele astusid tuhanded, tuhandete asemel vastavad meie hüüdele nüüd miljonid. Ülemaailmne proletariaadi liit, mida esimene Internatsionaal võis vaid ette näha ja ette valmistada, täna — juba teotseb".¹⁾

Kommuuni õppetunnid

Pariisi Kommuun elas seitsekümmend kaks päeva. Pariisi Kommuun võideti sisemise ja välise kontrrevolutsiooni ühendatud jõududega. Kuid tema lühike olemasolu avas maailma ajaloo uue etapi.

Tema vigu, tema kogemust uuriti igakülgset ja võeti arvesse töölisklassi geniaalsete juhtide Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini poolt, kes valmistasid proletariaati kapitalismi ründamisele, selle ülesande lõpuleviimisele, mille eest võitlesid ja andsid oma elu Pariisi kommunaarid.

„Kommunistliku partei Manifestis“, mille Marx ja Engels kirjutasid 1847. aastal, ei olnud veel konkreetset vastust küsimusele, millise kuju võtab ülemineku perioodi riik — proletariaadi diktatuur.

Kommuun andis Marxile vastuse sellele küsimusele. Lisaks veendus Marx Pariisi Kommuuni kogemuste najal oma mõtete õigsusest, millele ta jõudis 1848. a. revolutsiooni õppetundide põhjal selle kohta, et proletariaat ei saa tulla võimule kodanlikku riigimasinat purustamata.

Ainus parandus „Kommunistliku partei Manifestis“, mille Marx ja Engels 1872. aastal pidasid vajaliseks

¹⁾ K. Marx ja F. Engels, Teosed, ÜK(b)P KK Partizdat, 1936. XVI k., II osa, lk. 283, 284.

teha, tehti Pariisi kommunaaride revolutsioonilise kogemuse põhjal ja puudutas kodanliku riigiaparaadi hädavajalise purustamise küsimust.

Neis sõnades: „purustada bürokraatlik-sõjaväeline riigimasin“ peitub lühidalt väljendatuna marksismi peamine õppetund proletariaadi ülesannete küsimuses revolutsiooni ajal riigi suhtes.“¹⁾

Marxi ja Engelsi suured õpilased — Lenin ja Stalin, kes marksismis nägid mitte dogmat, vaid juhtimist tegevusele, arendasid edasi Marxi õpetust uutes tingimustes, mädanenud, monopolistliku kapitalismi tingimustes — imperialismi tingimustes, proletariaadi klassivõitluse uutes tingimustes. Lenin avastas Nõukogude võimu kui proletariaadi diktatuuri riigivormi. Kuni 1917. aasta Veebruarirevolutsioonini arvasid kõigi maade marksistid, et üleminekuaja otstarbekohasemaks riigivormiks on parlamentlik demokraatlik vabariik. „Tõsi küll, Marx näitas 70-ndatel aastatel, et mitte parlamentlik vabariik, vaid Pariisi Kommuuni tüüpi poliitiline organisatsioon on proletariaadi diktatuuri otstarbekohasim vorm. Kuid kahjuks ei saanud see Marxi näpunäide edasist arendamist Marxi töödes ja oli määratud unustamisele. Lisaks Engelsi autoriteetne kinnitus Erfurti programmi arvustuses 1891. aastal, et „demokraatlik vabariik... on... proletariaadi diktatuuri spetsiifiliseks vormiks“, ei jätnud kahtlust, et marksistid peavad endiselt demokraatlikku vabariiki proletariaadi diktatuuri poliitiliseks vormiks. See Engelsi seisukoht muutus siis juhtivaks alguseks kõigile marksistidele, nende seas ka Leninile. Kuid vene 1905. aasta revolutsioon ja eriti 1917. aasta Veebruarirevolutsioon nihutasid esiplaanile ühiskonna poliitilise organisatsiooni uue vormi — tööliste ja talupoegade

¹⁾ V. I. Lenin, Teosed, XXI k., lk. 395.

saadikute nõukogud. Kahe revolutsiooni kogemuste uurimise põhjal Venemaal tuli Lenin, lähtudes marksismi teooriast, järeldusele, et proletariaadi diktatuuri parimaks poliitiliseks vormiks on mitte parlamentlik demokraatlik vabariik, vaid Nõukogude vabariik. Selle alusel tõstis Lenin 1917. aasta aprillis, kodanliku revolutsiooni ülemineku perioodil sotsialistlikuks revolutsiooniks, üles Nõukogude vabariigi kui proletariaadi diktatuuri parima poliitilise vormi organiseerimise loosungi." ¹⁾

Rahvusvahelise töölisliikumise kõigi kogemuste põhjal, esmajoones Pariisi Kommuuni kogemuste põhjal, mis näitas, et revolutsioonilise juhtimise puudumisel, tõelise revolutsioonilise partei puudumisel saab töölisklassi proletariaadi diktatuur olla ainult ebatäielik ja ebapüsiv — Lenin ja Stalin arendasid ning süvendasid Marxi ja Engelsi õpetust proletaarse partei osast uue epohi tingimustes — imperialismi ja proletaarse revolutsiooni epohi tingimustes.

Bolševistliku partei ajalugu õpetab, et „proletaarse revolutsiooni võit, proletariaadi diktatuuri võit on võimatu proletariaadi revolutsioonilise parteita, mis on vaba oportunistist, leppimatu nõustujate ja kapitulantide suhtes, revolutsiooniline kodanluse ja tema riigivõimu suhtes," ²⁾ et „niisuguseks parteiks võib olla ainult uut tüüpi partei, marksistlik-leninlik partei, sotsiaalse revolutsiooni partei, kes on võimeline ette valmistama proletariaati otsustavaiks kokkupõrgeteks kodanlusega ja organiseerima proletaarse revolutsiooni võitu." ³⁾

Lenin ja Stalin mitte ainult andsid arendatud teooria proletaarsest parteist, vaid olid ka niisuguse partei

¹⁾ ÜK(b)P ajaloo lühikursus, vene keeles, 1938, lk. 340.

²⁾ ÜK(b)P ajaloo lühikursus, 1938, lk. 337.

³⁾ S a m a s.

loojateks ja geniaalseteks juhtideks — uut tüüpi partei, bolševistliku partei, kes 1917. aasta oktoobris viis NSV Liidu töölisklassi ja töötava rahva võidule, mis evih ülemaailmlis-ajaloolise tähtsuse.

Pariisi Kommuuni kogemus näitas, et töölisklassi võitu võib kindlustada ainult töötava talurahva masside toetus.

Lenin ja Stalin, arendades Marxi õpetust proletariaadi diktatuurist, võtsid arvesse selle kogemuse ja tõestasid, et proletariaadi diktatuur kujutab endast proletariaadi liitu talurahva töötavate massidega proletariaadi juhtimisel, et talurahvas võib areneda sotsialismi suunas ainult proletariaadi juhtimisel. Bolševikkude partei, olles juhitud sellest õpetusest, kindlustas proletaarse revolutsiooni võidu NSV Liidus ja ehitas üles tööliste ja talupoegade sotsialistliku riigi.

Kommuuni vead näitasid rahvusvahelisele proletariaadile, et suuremeelne suhtumine vaenlasesse pärast revolutsiooni võitu on saatuslik viga, mis viib revolutsiooni hävingule. Kommuuni kogemus näitas, et klassivõitlus ei lõpe pärast proletariaadi võitu, vaid teravneb veelgi, muutes ainult oma kuju. Sotsialistliku revolutsiooni suured juhid Lenin ja Stalin asetasiid partei ja töölisklassi ette halastamatu võitluse ülesanded rahvavaenlastega, revolutsioonilise valvsuse tugevdamise ja proletaarse riigi võimsuse igakülgse kindlustamise kui sotsialismi võidu otsustavad tingimused.

Lõppeks, Kommuun andis proletariaadile näite mitme maa kapitalistide vahelise sõja muutumisest kodusõjaks. Sellele kogemusele osutas Lenin korduvalt 1914. aasta imperialistliku sõja perioodil, kutsudes üles rahvusvahelist proletariaati teotsema „Pariisi Kommuunaride vaimus“.¹⁾

¹⁾ V. I. Lenin, Teosed, XVIII, k., lk. 204.

VSDTP Keskkomitee 1914. aasta novembri manifestis kirjutas Lenin:

„Praeguse imperialistliku sõja muutmine kodusõjaks on ainus õige proletaarne loosung, mida näitab Kommuuni kogemus...“¹⁾

Töölisklassi esimene katse võimu endale võita lõppes lüüasaamisega, kuid Pariisi Kommuuni kogemuse ajalooline tähtsus on tohutu. „... kõigi vigade juures on Kommuun XIX sajandi suurima proletaarsete liikumise suurim näide... Kui suured ka on Kommuuni ohvrid, need lunastatakse tema tähtsusega üldproletaarsele võitlusele: ta äratas Euroopas sotsialistliku liikumise, ta näitas kodusõja jõudu, ta hajutas patriootilised illusioonid ja purustas naiivse usu kodanluse üldrahvuslikesse püüetesse. Kommuun õpetas Euroopa proletariaati konkreetselt asetama sotsialistliku revolutsiooni ülesandeid.

Õppetund, mille sai proletariaat, ei unune“.²⁾

Mälestus Pariisi Kommuuni tegudest, kangelaslike kommunaaride mehisusest ja ennastsalgavusest ei kustu eales töötava inimkonna teadvuses.

„Töölise Pariisi tema Kommuuniga austatakse alati kui uue ühiskonna kuulsat ennustajat. Tema märtrid on igaveseks vajutatud töölisklassi suurde südamesse. Tema timukad on ajalugu juba praegu naelutanud... häbiposti...“³⁾

¹⁾ V. I. Lenin, Teosed, XVIII k., lk. 66.

²⁾ V. I. Lenin, Teosed, XII k., lk. 163.

³⁾ Karl Marx, Valitud teosed, 1938, II k., lk. 384.

Exhib. univ

MÄRKMEID MOPR'I AJALOOST, TEMA
TEKKIMISEST JA ARENGUST

Märkmeid MOPR-i ajaloost, tema tekkimisest ja arengust.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon kutsus esile revolutsioone ja suurimaid klassivõitlusi paljudes maades. Kodanlusel, sotsiaaldemokraatia reetlike juhtide abil, läks korda maha suruda revolutsioonid Soomes, Saksamaal, Ungaris ja teistes maades. Euroopas saabus reaktsioon. Sajad ja tuhanded revolutsioonilised võitlejad tapeti kohtu otsuse põhjal ja ilma kohtuta. Vanglad olid tulvil. Kasvas emigratsioonilaine.

Võiduka proletaarse revolutsiooni maal tekkis liikumine rahvusvahelise organisatsiooni loomiseks, mis oleks osutanud abi valge terrori ohvritele kõigis riikides. Algatus tuli endiselt vanade bolševikkude ühingult. 30. novembril 1922. aastal Kommunistliku Internatsionaali IV Kongress võttis vastu järgmise ettepaneku Revolutsiooni Võitlejate Abistamise Rahvusvahelise Organisatsiooni (MOPR) loomiseks:

„Ühenduses kapitali pealetungiga kasvab kõigis kodanlikes maades vanglates istuvate kommunistide ja nende parteitute tööliste arv, kes olid asunud võitlusteele kapitalistliku korruga. IV Kongress kutsub kõiki kommunistlikke parteisid kaasa aitama organisatsioonide loomisele, kes seavad endale eesmärgiks ainelise ja moraalse abi andmise vanglates istuvaile kapitalivangidele ja tervitavad „Vanade bolševikkude

ühingu" initsiatiivi, mis taotleb nende organisatsioonide rahvusvahelise ühenduse loomist.

Seda päeva peetakse MOPR-i olemasolu alguseks.

Selle ajani terves reas maades tekkisid grupid, mis seadsid endale eesmärgiks poliitiliste vangide ja nende perekondade abistamise. Kuid need grupid ja komiteed polnud omavahel organisatsiooniliselt seotud, kuna mõned neist olid ajutise iseloomuga, olles tekkinud mõne erilise juhtumi puhul ja lagunesid, niipea kui oli möödunud terav vajadus nende olemasolu järele. Nõnda tekkis Saksamaal 1921. aastal „Punane abi“, Poolas tekkis tsaristliku Venemaa poliitilise Punase Risti eeskujul „Poola poliitiline Punane Rist“, Bulgaarias loodi 1920. aastal „Kapitalistliku diktatuuri ohvrite abistamisorganisatsioon“ jne.

Kõigi nende gruppide, komiteede või organisatsioonide määratu suureks puuduseks oli see, et nad teenindasid ainult oma maade poliitvange, et nad ei olnud millegagi üksteisega seotud, et nad piirasid oma tööd vaid ainelise ja juriidilise abi andmisega poliitvangele ja nende perekondadele ega pidanud mingisugust võitlust määratseva reaktsiooniga. Töötades üksteisest isoleeritult nad ei seadnud enesele ühiseid ülesandeid töötavate masside ühendamise alal, internatsionalismi, samuti kui kapitalistliku rõhumise, terrori ja eksploatatsiooni vastu võitlemise loosungite all.

Juba oma olemasolu esimestest päevadest alates MOPR-ile sai osaks meie maa ja piiritaga töötavate palav kaastunne. Loodi keskbüroo liikumise juhtimiseks kõigis maades:

NSVL-u MOPR loodi ja kasvas bolševikkude partei vahenditel juhtimisel.

Vene Kommunistliku (bolševikkude) Partei Keskkomitee oma kirjas, mis avaldati „Pravdas“ 28. I 1923.

aastal, kutsus kohalikke partelorganisatsioone osutama kaasabi MOPR-i töös.

„Kõigile Keskkomitee Oblastibüroodele, rahvuslike Kommunistlike Parteide Keskkomiteedele, VKP Oblastikomiteedele ja Kubermangukomiteedele.

Kaastööst Revolutsiooni Võitlejate Abistamise Rahvusvahelisele Organisatsioonile.

Ühenduses kapitali pealetungiga kogu maailmas kasvab ohvrite arv, mida tuleb tuua tööliklassil võitluses kapitalistliku korraga.

Meie seltsimeeste hulgas kõigis maades, kus on võimul kodanlus, satuvad vanglatesse ja julmade repressioonide alla selle eest, et nad teenindavad tööliklassi vabastamistööd.

IV kongress kutsus kõiki kommunistlikke parteisid kaasa aitama organisatsioonide loomisele, mis seavad endale ülesandeks ainelise ja moraalse abi vanglates istuvatele kapitalivangidele ja tervitas nende organisatsioonide rahvusvahelise ühenduse loomist.

Vene proletariaadi kohus, kes heitis enesest kapitaliikke ja vabanes kodanluse raskete repressioonide surve alt, esmajoones aga tema avangardi — kommunistliku partei — kohus on tulla appi kõigi maade sotsiaalse revolutsiooni eest võitlejatele, kes teevad oma tööd arestide, peksu ja surma kartusel.

Seepärast Keskkomitee kutsub kõiki VKP liikmeid aktiivselt osa võtma abistamistööst, tõmmates kaasa oma eeskujuga parteituid töölisi ja talupoegi. Ühes sellega KK teeb ettepaneku kõigile parteikomiteedele osutada igasugust kaasabi ja toetust MOPR-ile tema töös, eriti aga — võtta parteiorganisatsioonide üldkoosolekute kavasse arutlus konkreetsete abiandmise vahendite üle.

VK(b)P KK sekretär V. Kuibõšev”.

1924. aasta juulis kutsuti kokku I. MOPR-i rahvusvaheline konverents, millel oli esindatud 29 riigi delegaadid. Konverents valis MOPR-i Täitevkomitee ja püstitas seksioonide loomise ülesande kõigis kapitalistlikes maades, mis peale moraalse ja ainelise abi revolutsiooni võitlejaile oleksid teinud kihutustööd töötajate internatsionaali solidaarsuse eest.

MOPR-i seksioonide arv ja liikmete hulk kasvas järjest ja 1927. aasta algul oli MOPR-il umbes 40 seksiooni, milledest umbes pooled teotsesid illegaalselt. MOPR osutas suurt abi poliitvangidele ja nende perekondadele. Organiseeriti kaebeluste kaitset reas poliitilistes protsessides. 1927. a. märtsis-aprillis toimunud teine rahvusvaheline konverents seadis endale ülesandeks MOPR-i muutmise massorganisatsiooniks. Sellel konverentsil valiti MOPR-i Täitevkomitee esimeheks Klara Zetkin.

1932. aasta novembris kutsuti kokku Ülemaailmne MOPR-i kongress. Selleks ajaks oli MOPR-il 70 seksiooni, nendest enam kui pooled illegaalsed. Kongress demonstreeris MOPR-i jõudu, kes oma kümneaastase kestuse järele oli muutunud rahvusvahelise revolutsioonilise liikumise osiseks.

Kongress asetab MOPR-i seksioonidele järgmised ülesanded: a) MOPR-i muutmine tõeliseks töötajate massorganisatsiooniks, b) võimsa võitluse arendamine valge terrori vastu kõigis selle avaldustes, c) väljastumiste organiseerimine imperialistliku sõja ettevalmistamise vastu ja d) ainelise ja juriidilise abi suurendamine revolutsiooni võitlejaile.

MOPR, alates oma olemasolu esimestest päevadest, püüdis tööd läbi viia solidaarsuse liikumise ühtsuse alustel. Kui mass-, parteitu solidaarsuse ja abistamise organisatsioon MOPR kaitses ja kaitses revolutsiooni võitlejaid, vaatamata nende parteilisele kuu-

luvusele ja poliitilistele töekspidamistele. MOPR-i liikmeks piiritaga võib olla igaüks, kes pooldab MOPR-i eesmärke ja tegevust, vaatamata sellele, missugusesse poliitilisse organisatsiooni ta kuulub.

MOPR pöördus korduvalt II Internatsionaali poole ettepanekuga organiseerida ühiselt väljaastumisi reaktsiooni vastu ja viia läbi annetuste kogumist kapitaliohvrite abistamiseks. MOPR-i korduvatele üleskutsetele sai II Internatsionaali poolt osaks mitte ainult eitav suhtumine, vaid ka vastutöötamine.

II Internatsionaal püüdis hävitada töötajate solidaarsust.

Ja ainult MOPR-i energilised sammud, kes toetus masside ühinemispüüdele ja Kommunistliku Internatsionaali parteide toetusele, viisid kohalike organisatsioonide ühiste väljaastumiste organiseerimisele ja solidaarsuse ühtsuse organiseerimisele reas maades.

MOPR-i initsiatiivil tekkis ja teostati võimsad rahvusvahelised kampaaniad, näiteks Sacco ja Vantsetti päästmiseks, noormeeste Scottsborough kaitseks jne.

1933. aastal vallandus oma ulatuselt ennenägematu rahvusvaheline sõjakäik sms Dimitrovi vabastamiseks. Kõigis maades miljoneid inimesi, kes seni kunagi polnud huvitatud võitlusest reaktsiooni ohvrite kaitseks ja kes kunagi polnud võtnud osa võitlusest, liitus aktiivseks teotsemiseks ülemaailmse solidaarsuse rindesse.

Võimsad kampaaniad teostati samuti seltsimeeste Ernst Thälmanni, Mathias Rákóczy (Ungari), Toivo Antikainen (Soome), Louis Carlos Prestes'i (Brasiilia), Tom Mooney (USA), Anna Paukeri (Rumeenia), Antonio Gramši ja Terračini (Itaalia) ja paljude teiste revolutsiooniliste võitlejate kaitseks.

MORP,i rahvusvahelised kampaaniad kergendasid revolutsiooniliste võitlejate saatust. Scottsborough üheksast noormehest, keda ähvardas surm, vabastati neli pärast seitse aastat kestnud sõjakäiku. Surmanuhtlus Lawrence Norris'ele, keda ähvardas hukkamine elektritoolil 19. augustil 1938. aastal, muudeti massiliste väljaastumiste tagajärjel enne kavatsetavat hukkamist eluaegseks vangistuseks sunnitöövanglas.

Viit veel vanglas olevat karistati vangistusega 20 kuni 99 aastani ja eluaegse sunnitööga. Vabastamiskampaania kestab ja meie loodame, et nende ees avanevad ukSED vabadusele.

Tom Mooney koos Warren Billingiga heideti 23 aasta eest vanglasse ja teda laimati ameerika kodanluse poolt, kes nõudis temale surmanuhtlust. Suurkodanluse mahhinatsioonid tekitasid pahameeletormi kogu maailma maade töötajate keskel. Tänu Tom Mooney vabastamiseks organiseeritud kampaaniale muudeti surmanuhtlus temale eluaegseks vangistuseks. Sõjakäik Tom Mooney vabastamiseks ei lakanud. 1938. aasta algul kogu maailma avaliku arvamise surve all Tom Mooney võimaluse esineda Kalifornia parlamendis kõnega, milles lükkas ümber kõik süüdistuspunktid ja saavutas seda, et asi määrati uuele läbivaatamisele. 1939. aasta 7. jaanuaril vabastati Tom Mooney pärast 22-aastast vangistust, ta seltsimees Warren Billing, kes oli vangis, on praegu samuti vabastatud.

MOPR osutas toetust ja organiseeris paljude sadade ja tuhandete poliitvangide kaitset kapitalistlikes maades.

Kommunistliku Internatsionaali Seitsmes Kongress ja seltsimees Dimitrovi juhised MOPR'i ülesannetest aitavad kaasa solidaarsuse ühtsuse ja revolutsiooni võitlejate abistamise kindlustamisele. MOPR'i organisatsioon osutas suurt toetust Hispaania rahvale, kes kait-

ses oma sõltumatust, demokraatiat ja rahu. Peagu kõigis maades MOPR on võtnud aktiivselt osa toiduainete, rõivastuse ja arstirohtude kogumisest kangelaslikule Hispaania rahvale. Koos teiste organisatsioonidega ja iseseisvalt MOPR organiseeris rea lastemaju, -sõimi, sidumissalku, hospidale, toitlustamispunkte vabariikliku armee võitlejate toetuseks. Laialdast tegevust abiandmise alal ja internatsionaalse solidariiteedi propagandat arendas Hispaania MOPR'i sektsioon.

Teise imperialistliku sõja algusest peale seisis MOPR'i ülesanne agitatsioonis töötajate solidaarsuse eest ja propagandas võitluse eest imperialistliku tapatalgu ja reaktsiooni vastu. MOPR osutab abi sõja vastu võitlejaile, kapitalirünnakute vastu võitlejaile töötajate huvide eest. Reaktsiooni tugevnemine, mille kutsus esile teine imperialistlik sõda, sundis MOPR'i organisatsiooni reas maades, kus nad teotsesid legaalselt, üle minema poollegaalsele ja illegaalsele olukorrale. MOPR'i ja solidaarsuse liikumise ees seisab nüüd kõige tõsisem ülesanne veel energilisemalt teostada propagandat töötajate internatsionaalse solidaarsuse eest, ülesanne töölisklassi ja kogu maailma töötajate ühtsuse eest võitlemiseks alt, ülesanne võidelda imperialistlike röövikute vastu ja kõige pealt anglo-prantsuse imperialismi vastu, mis õhutas selle sõja puhkemist. MOPR peab osutama laialdast ainelist abi imperialistliku sõja ja reaktsiooni saabumise vastu võitlejaile.

Juhtiv osa MOPR'i organisatsioones kuulub Nõukogude Liidu MOPR'i sektsioonile. NSVL MOPR on oma koosseisult üks suurimaid ühiskondlikke organisatsioone. Nõukogude Liidus — võitnud sotsialismimaal — on MOPR miljonitesse ulatuvate töötajate masside internatsionaalse kasvatuses kooliks. Kogu oma tege-

vusega tugevdab MOPR meie maa töötajate solidaarsuse vennalikke sidemeid piiritaguste revolutsiooniliste võitlejatega.

Erakorralist suurt tähtsust rahvusvahelise proletaarliku solidariteedi teostamisel ja MOPR'i tegevuses etendavad ÜK(b)P kongresside otsused ja seltsimees Stalini juhised. Seltsimees Stalini esinemised ÜK(b)P kongressidel on läbi immutatud internatsionalismi ideest ja viidetest sellele, kui hädavajalik on tugevdada rahvusvahelisi sõprussidemeid kõigi maade töötajatega, kes on huvitatud rahust ja sõprusest rahvaste vahel.

Need juhised moodustavad NSVL-u MOPR'i tegevuskava.

NSVL-u MOPR'il on 1. jaan. 1940. aastal Mopri liikmeid 10.351.395, nendest on:

linnas	7.535.451
külas	2.815.894
mehi	5.989.795
naisi	4.361.600

Iga NSVL-u kodanik 14. eluaastast alates võib astuda MOPR'i ridadesse.

Oma 18-aastase kestvuse jooksul NSVL-u MOPR on kogunud revolutsiooni võitlejate abistamiseks, kapitalivangidele, poliitilistele emigrantidele, revolutsiooni võitlejate perekondadele üle 180 miljoni rubla. MOPR'i ressursid kogunevad peamiselt liikmemaksudest. Täielik ja õigeaegne liikmemaksude tasumine on üks põhilisi NSVL-u MOPR'i liikme ülesandeid. MOPR'i poolt osutatud abi on päästnud paljud sajad ja tuhanded revolutsioonilised võitlejad. Nõukogudemaa — kogu maailma töötajate isamaa — annab Stalinliku Konstitutsiooni alusel varjupaika revolutsioonilistele võitlejatele, kes on sunnitud poliitilise tegevuse ja revolutsioonilise võitluse pärast lahkuma oma maalt.

NSVL-u MOPR osutab ainelist abi poliitilistele emigrantidele, kes saabuvad meie maale, annab neile peavarju, ravib neid, kergendades neile võimaluse leidmist astuda meie töötajate — sotsialismi ehitajate — ridadesse.

MOPR'i ressurssidega peetakse ülal poliitiliste emigrantide majad ja Internatsionaalsed lastemajad Ivanovos ja Moninos. Neis majades elab ja siin kasvatatakse 30 rahvuse lapsed, kelle vanemad hukkusid revolutsioonilises võitluses või on vanglates ja kapitalistlike maade kontsentratsioonilaagrites või jätkavad võitlust oma revolutsioonilisel valvepostil. Maja ehitamisest ja korrastamisest võtsid osa NSVL-u MOPR'i liikmed, kes korjasid raha maja ehitamiseks, materjali, varustust, saatsid rõivaid, jalanõusid jne. maja noortele elanikele.

Meie maa töötajad ilmutavad määratu suurt huvi nende laste vastu, saates neile kirju, kingitusi.

Kogu NSVL-u MOPR on proletaarliku internatsionaalsismi konkreetne väljendus.

Kaasaegses kõige pingutavamais rahvusvahelises olukorras NSVL-u MOPR peab veel laialdasemalt arendama tööd meie maa töötajate internatsionaalse kasvatusel alal, tugevdades vennaliku solidaarsuse tundeid meie maa töötajate ja meie vendade vahel piiritaga.

Vastutav toimetaja G a g a r i n a.

SISUKORD:

PARIISI KOMMUUNI 70. AASTAPÄEV	5
Kommuuni väljakuulutamise	7
Võitlus ja Kommuuni õppetunnid	9
Kommuuni idee võitis NSV Liidus	11
Kommuuni ideed elavad massides	14
Proletaarse internatsionalismi lipu all	16
Tugevdada NSV Liidu võimsust	17
PARIISI KOMMUUNI TEKKIMISEST	21
18. märts	27
Kommuuni väljakuulutamise	30
Kommuuni tegevus	33
Kommuun ja talurahvas	37
Kommuuni lüüasaamise põhjused	38
„Mainädal“	43
Kommuuni õppetunnid	47
MÄRKMED MOPR-i AJALOOST, TEMA TEK- KIMISEST JA ARENGUST	55

HIND 50 KOP.